

การศึกษาสภาพการณ์การสอนวิชาสุนทรียศาสตร์

วิชาเลขที่๓๓๓๒๒ ภาควิชาอักษรศาสตร์

ห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญาบัตร

ของ

วิชา อักษรศาสตร์

20 เม.ย. 2535

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กุมภาพันธ์ 2532

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาสภาพการณ์การสอนวิชาสุนทรียศาสตร์
วิชาเอกศิลปศึกษา ในวิทยาลัยครู

บทคัดย่อ
ของ
วิสา อัครเวศน์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กุมภาพันธ์ 2532

การศึกษาสภาพการณ์การสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ วิชาเอกศิลปศึกษา ในวิทยาลัยครูครั้งนี้ มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงสภาพการณ์การเรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา และการใช้หลักสูตร การเรียนการสอน สื่อการสอน การประเมินผล และปัญหาการสอนวิชา สุนทรียศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างคือ อาจารย์ผู้สอนวิชาสุนทรียศาสตร์ในวิทยาลัยครู 36 แห่ง จำนวน 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามความคิดเห็นและแนวปฏิบัติในการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ หาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบน มาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านเนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตรนั้นมีความเห็นว่า วิชาสุนทรียศาสตร์ควรบรรจุ ไว้ในหลักสูตรศิลปศึกษา และเนื้อหาวิชาสุนทรียศาสตร์มีประโยชน์ต่อการเรียนวิชาศิลปะในแขนง อื่น ๆ
2. แนวปฏิบัติในการเรียนการสอน ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น และพยายามสร้างบรรยากาศที่ดีในการสอน
3. ผู้สอนนิยมใช้สื่อการสอนเสมอ และนิยมใช้ภาพหรือผลงานศิลปะมากที่สุด ซึ่งผู้สอนใช้สื่อการสอนเพื่อให้บทเรียนแจ่มกระจ่างและเข้าใจง่ายขึ้น
4. แนวปฏิบัติในการประเมินผลผู้เรียน ผู้สอนออกแบบวัดผลโดยยึดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และใช้คำถามประเภทวัดความเข้าใจมากที่สุด
5. ด้านปัญหาการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ คือ เอกสารและตำราเพื่อการค้นคว้าหาได้ยาก และแหล่งค้นคว้าในห้องดินมีน้อย สื่อการสอนมีไม่เพียงพอ เนื้อหาวิชาค่อนข้างเป็นนามธรรม ประกอบกับผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ที่ต่างกันจึงเป็นผลให้ ผลการประเมินผลผู้เรียนเพียงแต่พัฒนาขึ้นแต่ไม่บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้
6. ข้อเสนอแนะที่ผู้สอนเสนอไว้คือ
 - 6.1 กรมการฝึกหัดครูควรสนับสนุนในการผลิตสื่อและคู่มือการใช้ ตลอดจนจัดสัมมนา เกี่ยวกับการใช้สื่อและคู่มือการใช้นั้น

6.2 ผู้รู้แจ้งในการผลิตตำราและเอกสารเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ ควรใช้ภาษาที่
• เข้าใจง่าย ๆ เพื่อให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้

6.3 ควรให้ความร่วมมือกันระหว่างภาควิชาของแต่ละวิทยาครู-สัมมนาเกี่ยวกับ
เนื้อหาวิชาในหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน

A STUDY OF TEACHING CIRCUMSTANCES IN AESTHETICS
OF ART EDUCATION MAJOR IN TEACHERS' COLLEGE

AN ABSTRACT

BY

VISA ASAVES

Presented in partial fulfillment of requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

February, 1989

The purpose of this study is to investigate the circumstances and problems of teaching aesthetics of art education according to the appropriateness of the content, using of teaching aids, teaching methods and the evaluation. The data was collected from the sample of 32 teachers of aesthetics of art education from all 36 teachers' colleges. The questionnaire used requested opinions and dealt with teaching activities.

Mean scores and standard deviation were used to analyze data.

Some of the findings were as follows :

1. Aesthetics of art education should find its place in Art Education Curriculum. It is useful for various art studies as well as to art teachers.

2. Students are encouraged to express their ideas and teachers try to provide a for learning and instruction.

3. Most teaching aids take the form of pictures and the art works provide clearer lessons, for students.

4. Teachers evaluate students according to the objectives of the curriculum. Objective tests for students' understanding are most frequently used.

5. Since aesthetics is a kind of philosophy, its content is quite abstract, therefore difficult to understand. Moreover, books and teaching aids about aesthetics of art education are hard to find. Thus, achievement is not as high as expected.

6. Suggestion according to teachers.

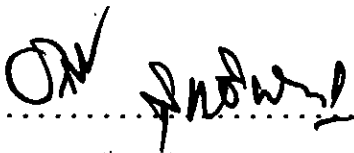
6.1 The department of teacher education should arouse teachers to produce textbooks and handbooks about aesthetics of art education.

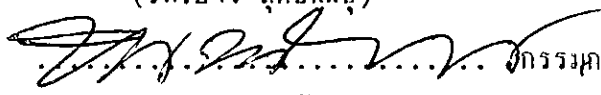
6.2 Language in the textbooks should be simple and easy to understand so that students will be able to study by themselves.

6.3 Seminars on aesthetics of art education should be arranged for sound and integrated understanding. Participants should represent all 36 art education departments in teachers' colleges.

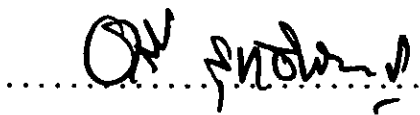
คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดวามหลักสูตรปริญญาการศึกษาวหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒได้

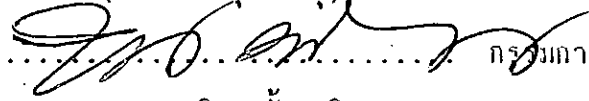
คณะกรรมการที่ปรึกษา

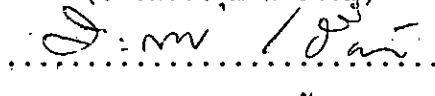

..... ประธาน
(รศ.อารี สุทธิพันธุ์)

..... กรรมการ
(รศ.ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รศ.อารี สุทธิพันธุ์)

..... กรรมการ
(รศ.ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ)

..... กรรมการ
(ศศ.ดร.มะลิฉัตร เอ็กอานนท์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญาโทแก่ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดวามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาวหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วัน .7. เดือน .. มีนาคม .. พ.ศ. 2532

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยความเมตตาอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์
อารี สุทธิพันธุ์ ประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ กรรมการ ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ ดร.มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ กรรมการ ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ
ให้ความรู้ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนแก้สำนวนภาษาเพื่อให้สามารถสื่อสารได้มีความ
สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์วินัย โสมคี คุณณลินี ณ.นคร ที่ได้
กรุณาให้คำปรึกษาเกี่ยวกับแบบสอบถาม พร้อมทั้งได้ตรวจและแก้ไขให้ดีขึ้น

ขอขอบคุณอาจารย์ภาควิชาศิลปศึกษาวิทยาลัยครูทั้ง 32 แห่ง ที่กรุณาให้ความร่วมมือ
ตอบแบบสอบถาม

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ อาจารย์อำนาง เย็นสบาย อาจารย์
สุพจน์ โทณวล ที่คอยให้ความช่วยเหลือ เสนอแนะ ให้กำลังใจที่ตีมาโดยตลอด

คุณค่าของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของ คุณพ่อ คุณแม่ และ
คุณครูอาจารย์ ผู้ซึ่งได้วางรากฐานการศึกษาให้กับผู้วิจัยตลอดมา

วิสา อัสเวศน์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ	4
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	6
	หลักสูตรวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ของกรมการฝึกหัดครู	6
	ความหมายของสุนทรียศาสตร์	9
	ปัญหาสุนทรียศาสตร์	12
	ประสบการณ์สุนทรียศาสตร์	14
	ทรรณะของนักปรัชญาต่อสุนทรียศาสตร์	15
	ทรรณะของนักทฤษฎีการศึกษาต่อสุนทรียศาสตร์	17
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนสุนทรียศาสตร์	18
	ความหมายของการสอน	18
	ความหมายของวิธีสอน	19
	วิธีสอนสุนทรียศาสตร์	20
	การถ่ายถอดสุนทรียศาสตร์ของลัทธิเต๋า	22
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	23

3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	32
	ประชากร	32
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	32
	วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	33
	การวิเคราะห์ข้อมูล	34
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	35
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	37
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	38
	สภาพการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนสุนทรียศาสตร์	39
	ปัญหาการสอนสุนทรียศาสตร์	51
5	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	53
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	53
	ประชากร	53
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	53
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	54
	การวิเคราะห์ข้อมูล	54
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	55
	อภิปรายผล	58
	ข้อเสนอแนะ	69

บทที่

หน้า

บรรณานุกรม 71

ภาคผนวก 80

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตร	39
2 แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนการสอน	41
3 แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน	44
4 แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล	47
5 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์	51

ภูมิหลัง

ตามปกติผู้ที่ศึกษาทางด้านศิลปะ ทุกคนมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจและรู้ซึ่งถึงความงามของสรรพสิ่งทั้งหลาย เพราะบุคคลเหล่านั้นมีความจำเป็นที่จะต้องสะท้อนความงามจากธรรมชาติ วัตถุ สิ่งแวดล้อม ตลอดทั้งความรู้สึกรู้สึกที่ก่อกำเนิดขึ้นกับตัวของเขาเอง แล้วตัดสินใจเลือกเอาความงามที่ตนเองพอใจมากที่สุด นำมาเป็นสื่อในการสร้างสรรค์งานศิลปะในรูปแบบที่แตกต่างกันไป ตามความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล จะเห็นได้ว่าความงามจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่รับรู้ได้นั้น ก่อให้เกิดสุนทรียภาพภายในจิตใจขึ้น บุคคลที่ศึกษาศิลปะควรจะต้องมีสุนทรียภาพเป็นอย่างดี จึงเป็นที่เชื่อกันว่าการศึกษาวิชาสุนทรียศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดสุนทรียภาพกว้างขวางขึ้น

นักการศึกษาตระหนักว่า การศึกษาแขนงศิลปะจะต้องเป็นการให้การเรียนการสอนรวมกันเป็นหน่วย ซึ่งประกอบด้วย การลงมือปฏิบัติ การเข้าใจความเป็นมาของรูปแบบศิลปกรรมและการส่งเสริมให้รู้คุณค่าของรูปแบบศิลปกรรมนั้น ๆ ในลักษณะของสุนทรียะ ดังนั้นจึงได้มีโครงการสุนทรียศาสตร์ศึกษาขึ้นในตะวันตกส่วนกลางของอเมริกาในปี 1970 มีชื่อว่า Central Midwestern Regional Educational Laboratory (CEMREL) วัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนสุนทรียศาสตร์ในภูมิภาคส่วนนี้ก่อน แล้วจึงรวบรวมข้อมูลนำเสนอเผยแพร่ต่อไปจากการค้นพบโดยศูนย์ CEMREL มีความเห็นว่าสุนทรียศาสตร์ควรจะเป็นวิชาเอกเทศ (Barkan, and Kern, 1970) และควรมีการฝึกครูผู้สอนเป็นพิเศษ (ฝึกให้เข้าใจในการศึกษาสุนทรียศาสตร์) เพื่อมีความพร้อมเพียงพอที่จะให้การศึกษแก่เด็กนักเรียน (Kaelin and Ecker. 1977 :

สำหรับประเทศไทย กรมการฝึกหัดครูผู้มีบทบาทผลิตครู ตระหนักในความสำคัญของวิชา
สุนทรียศาสตร์ มีความเห็นว่าการเรียนการสอนนอกเหนือจากหลักสูตรแล้ว บุคลากรผู้ทำการสอน
ก็มีความสำคัญด้วย เพราะเป็นผู้ที่จะให้ความรู้ ตลอดทั้งการจัดกระบวนการเรียนการสอนในเนื้อหา
วิชาให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นจึงได้จัดให้มีการสัมมนาวิชาสุนทรียศาสตร์แก่ผู้สอนศิลปศึกษา
ในวิทยาลัยครูขึ้นเป็นครั้งแรกที่วิทยาลัยครูสวนดุสิต เมื่อปี พ.ศ. 2525 และในปีต่อมาก็ได้จัดให้มี
การสัมมนาตามโครงการพัฒนาวิธีสอนวิชาศิลปศึกษาขึ้นตามสหวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วประเทศ และได้
จัดเรื่องของการพัฒนาวิธีสอนศิลปะเป็นครั้งสุดท้ายที่วิทยาลัยครูเทพสตรี จังหวัดลพบุรี ในปี พ.ศ.
2527 โดยถือตามหลักการและเหตุผลว่านับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 เป็นต้นมา การเรียนการสอน
ศิลปศึกษาในวิทยาลัยครูมิได้มีการพัฒนากันอย่างเข้มข้น ส่วนใหญ่จะมุ่งปรับปรุงเนื้อหาของหลักสูตร
มากกว่าวิธีสอน จึงทำให้การเรียนการสอนศิลปศึกษาในวิทยาลัยครูไม่เป็นที่สนใจเท่าใดนัก
ประกอบกับอาจารย์ผู้สอนในวิชาเดียวกันก็มีแนวความคิดเกี่ยวกับวิธีสอนต่างกัน ในแนวทางปฏิบัติ
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครูผู้มีหน้าที่ในการพัฒนาบุคลากร จึงได้จัดให้มีโครงการพัฒนา
วิธีสอนศิลปะศึกษาของวิทยาลัยครู โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะแรกจัดสัมมนาแบบกลุ่มเล็ก ๆ
ทั่วภูมิภาค ระยะที่ 2 เป็นการสัมมนาเชิงปฏิบัติการกลุ่มใหญ่ โดยจัดกลุ่มตัวแทนผู้สอนศิลปศึกษา
จากวิทยาลัยครูทั่วประเทศ 36 แห่ง แห่งละ 2 คนเข้าร่วมโครงการนี้ (โครงการสัมมนาเชิง
ปฏิบัติการ กรมการฝึกหัดครู. 2527 : 1) จากการสัมมนามีผลสรุปเกี่ยวข้องกับการเรียน
การสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ 5 ด้าน คือ

1. ด้านเนื้อหาวิชา เนื่องจากวิชาสุนทรียศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของวิชาปรัชญา โดย
ลักษณะวิชาแล้วเนื้อหาวิชาค่อนข้างยาก ทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสน
2. ด้านเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร สืบเนื่องมาจากเนื้อหาวิชาของสุนทรียศาสตร์
ค่อนข้างยากเป็นนามธรรมและซับซ้อน จึงยากที่จะให้ผู้เรียนเข้าใจในระยะเวลาอันจำกัดได้ เมื่อ
หลักสูตรได้กำหนดเวลาเรียนไว้แล้ว ผู้สอนต้องรับผิดชอบในการสอนให้ครบตามเนื้อหาที่วางไว้
ในหลักสูตร จึงอาจต้องสอนแบบเร่งหรือข้ามขั้นตอนไป จนเป็นสาเหตุให้ผู้เรียนเข้าใจบ้างหรือ
ไม่เข้าใจบ้าง

3. ด้านผู้สอนและวิธีสอน แนวความคิดเกี่ยวกับวิธีสอนของผู้สอนไม่เป็นมาตรฐาน
เดียวกัน

4. ด้านเอกสารทางวิชาการ เอกสารและตำราเกี่ยวกับวิชาสุนทรียศาสตร์ยังขาดแคลน

5. ด้านผู้เรียน พื้นฐานของผู้เรียนในวิชาสุนทรียศาสตร์แตกต่างกัน

ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนศิลปะในวิทยาลัยครูและเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้เข้าร่วมสัมมนาด้วยมีความ
เห็นว่าการเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและสภาพการณ์การเรียนการสอนในเวลาอันจำกัดทั้ง 5 ด้าน
นั้น ย่อมได้ข้อมูลเพียงบางส่วน จึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาถึงสภาพการณ์การเรียนการสอนวิชา
สุนทรียศาสตร์ตามหลักสูตรของกรมการฝึกหัดครู * เพื่อที่จะได้ทราบถึงสภาพการณ์การเรียนวิชา
สุนทรียศาสตร์ที่แท้จริง และแสวงหาแนวทางเพื่อปรับปรุงแก้ไข อันจะเป็นผลให้ผู้สอนวิชา
สุนทรียศาสตร์ในสาขาวิชาศิลปะและศิลปศึกษาประสบผลสำเร็จในการสอนต่อไป *

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตรวิชาสุนทรียศาสตร์
2. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ ดังนี้
 - 2.1 แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์
 - 2.2 แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์
 - 2.3 แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลวิชาสุนทรียศาสตร์
3. เพื่อศึกษาปัญหาการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อให้ทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตร ตลอดทั้งแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล และปัญหาในการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์
2. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงสภาพการณ์การสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ ทางด้านเนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตร การเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การประเมินผล

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพการณ์การสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ ตามความคิดเห็นของผู้สอนศิลปศึกษา ในสังกัดกรมฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีขอบเขตดังนี้

1. ประชากร คือผู้สอนวิชาสุนทรียศาสตร์ วิชาเอกศิลปศึกษาในวิทยาลัยครู สังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ 36 แห่ง แห่งละ 1 คน รวม 36 คน
2. เนื้อหาวิชาสุนทรียศาสตร์ คือเนื้อหาวิชารหัส 2644768 สุนทรียศาสตร์เบื้องต้น ที่จัดไว้เป็นวิชาบังคับตามหลักสูตรของกรมการฝึกหัดครู

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

สภาพการณ์การสอน หมายถึง ความคิดเห็น แนวปฏิบัติ และปัญหาในการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตร การเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การประเมินผล และปัญหาในการสอน

วิชาสุนทรียศาสตร์ หมายถึง วิชา 2644768 สุนทรียศาสตร์เบื้องต้น ซึ่งเป็นวิชาบังคับ
สำหรับผู้เรียนวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ของกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ

เนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตร หมายถึงความเข้าใจเป้าหมายและรายละเอียดของวิชา
สุนทรียศาสตร์ที่ปรากฏในหลักสูตร

การเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดทางด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติของ
ผู้สอน ต่อกระบวนการตอบสนองทางด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติของผู้เรียน

ผู้สอน หมายถึง อาจารย์ผู้รับผิดชอบในการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ให้กับผู้เรียนตามหลักสูตร
ที่กำหนดไว้ โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอน

ผู้เรียน หมายถึง นักศึกษาในวิทยาลัยครูที่ศึกษาวิชาสุนทรียศาสตร์

การใช้สื่อการสอน หมายถึง การใช้ตัวกลางทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ที่ผู้สอนใช้ใน
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายตามที่คุณสอนตั้งไว้

การประเมินผล หมายถึง การกำหนดวิธีการวัดและประเมิน ตลอดจนการดำเนินการ
ต่าง ๆ ของผู้สอน เพื่อตัดสินพิจารณาหรือสรุปคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนว่า มีผลสัมฤทธิ์ใน
การเรียนเพียงไร

การใช้หลักสูตร หมายถึง ความเข้าใจในการปฏิบัติตามเนื้อหาในหลักสูตรเพื่อสอดคล้อง
กับจุดหมายหมาย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ของกรมการฝึกหัดครู
2. ความหมายของสุนทรียศาสตร์
3. ปัญหาสุนทรียศาสตร์
4. ประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์
5. วิธีสอนสุนทรียศาสตร์
6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ของกรมการฝึกหัดครู

จุดประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อสร้างเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถทางการรับรู้ด้านทัศนศิลป์
2. เพื่อสร้างเสริมผู้เรียนให้มีความซาบซึ้งในคุณค่าทางทัศนศิลป์ ทั้งของตะวันตกและของตะวันออก
3. เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์
4. เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถวิเคราะห์ วิวิจารณ์ และรู้ประวัติความเป็นมาของงานทัศนศิลป์

5. เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสอนศิลปะในระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา

6. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถทางศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ

ในการศึกษาหลักสูตรวิชาศิลปศึกษานี้ เป็นการศึกษาหลักสูตรแบบต่อเนื่องใช้เวลาศึกษาทั้งหมดตลอดหลักสูตร 4 ปีการศึกษา ผู้ที่ศึกษาจะต้องเรียนวิชาศิลปะไม่น้อยกว่า 60 หน่วยกิต เป็นวิชาบังคับ 40 หน่วยกิต และเลือกเรียนอีก 20 หน่วยกิต จากรายวิชาแขนงใดแขนงหนึ่ง นอกนั้นเป็นการศึกษาวิชาบังคับรายวิชาต่าง ๆ รวมทั้งหมดที่ผู้ศึกษาวิชาศิลปศึกษาเรียนตลอดหลักสูตร ต้องไม่น้อยกว่า 143 หน่วยกิต

สำหรับวิชาบังคับวิชาศิลปะ 40 หน่วยกิต มีรายวิชาดังนี้

2641101	หลักการเขียนภาพ	2 (1 - 2)
2641102	จิตรกรรม 1	2 (1 - 2)
2641201	ประติมากรรม 1	2 (1 - 2)
2641301	ภาพพิมพ์ 1	2 (1 - 2)
2641601	ออกแบบ 1	2 (1 - 2)
2641703	ศิลปะไทย 1	2 (1 - 2)
2641708	การรับรู้ทางทัศนศิลป์	2 (1 - 2)
2641710	วัสดุศิลป์	2 (1 - 2)
2641711	ทฤษฎีสี	2 (1 - 2)
2641712	เทคนิคศิลปะ	2 (1 - 2)
2642736	ศิลปะพื้นบ้าน 1	2 (1 - 2)
2644768	สุนทรียศาสตร์เบื้องต้น	2 (1 - 2)
2644770	สุนทรียภาพศึกษา 1	2 (1 - 2)
2644772	ศิลปะวิจารณ์ 1	2 (1 - 2)

2644788	ปัญหาศิลปะร่วมสมัย	2 (1 - 2)
2644789	ศิลปะศึกษาเบื้องต้น	2 (1 - 2)
2644792	ทัศนศิลป์สื่อสาร	2 (1 - 2)
2644793	ประวัติศาสตร์ศิลปะ 1	2 (1 - 2)
2642904	ศิลปะนิพนธ์	4 (200)

สำหรับวิชาเลือกให้ เลือกจากแขนงวิชาใดแขนงวิชาหนึ่งไม่น้อยกว่า 20 หน่วยกิตดังนี้

1. แขนงวิชาทัศนศิลป์
 - 1.1 รายวิชาจิตรกรรม
 - 1.2 รายวิชาภาพพิมพ์
 - 1.3 รายวิชาประติมากรรม
 - 1.4 รายวิชาศิลปะไทย
2. แขนงศิลปะประยุกต์
3. แขนงความเข้าใจทางศิลปะ
4. แขนงวิชาศิลปะพื้นบ้าน

สำหรับวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิชาสุนทรียศาสตร์ที่ต้องเรียนเป็นวิชาบังคับ มี 2 วิชาดังนี้

1. 2644768 สุนทรียศาสตร์เบื้องต้น 2 (1 - 2) มีคำอธิบายรายวิชาดังนี้
2644768 สุนทรียศาสตร์เบื้องต้น (introduction to aesthetics)

ศึกษาความเป็นมา ความหมาย ขอบข่ายความรู้สุนทรียศาสตร์ และให้เข้าใจแนวคิด

ตลอดจนคำอธิบายศัพท์ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้สุนทรียศาสตร์เชิงของการคิด (conceptual aesthetics) และสุนทรียศาสตร์เชิงพฤติกรรม (psychological aesthetics)

2. 2644770 สุนทรียศาสตร์ 1 2 (1 - 2) มีคำอธิบายรายวิชาดังนี้
2644770 สุนทรียภาพศึกษา 1 (aesthetics education 1)

ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีความงาม ปรัชญาศิลปะ ความงามในศิลปะของเด็ก
การวิจารณ์ศิลปะที่มองเห็น (รหัสและคำอธิบายรายวิชา หลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา.
2530 : 270 - 280)

ความหมายของสุนทรียศาสตร์

เนื่องจากเนื้อหาวิชาสุนทรียศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของวิชาปรัชญา และสามารถพิจารณา
จากแง่มุมต่าง ๆ ได้ กิรีติ บุญเจือ (2527 : 96) ได้อธิบายถึงคำว่า "สุนทรียศาสตร์" และ
สาขาต่าง ๆ ของสุนทรียศาสตร์ดังนี้ คำว่าสุนทรียศาสตร์มาจากศัพท์บาลีว่า "สุนทรี" แปลว่า ดี
งาม สุนทรียศาสตร์จึงมีความหมายตามรากศัพท์ว่า วิชาว่าด้วยความงาม ผู้บัญญัติศัพท์ต้องการใช้
แปลคำภาษาอังกฤษว่า aesthetics ซึ่งมาจากศัพท์ภาษากรีกว่า aistheticos ซึ่งเป็นคุณศัพท์
ของคำกริยา aisthanomai แปลว่า รู้ด้วยผัสสะ (to perceive) แต่ที่ศัพท์ aesthetics
ในภาษาอังกฤษกำหนดไว้ให้หมายถึงวิชาว่าด้วยศิลปะโดยทั่วไป ซึ่งอาจจะแบ่งออกเป็นสาขาตาม
แง่พิจารณาได้เป็น

1. ประวัติศาสตร์ศิลปะ (history of art)
2. วิจารณ์ศิลปะ (criticism of art)
3. ทฤษฎีศิลปะ (theory of art)
4. จิตวิทยาศิลปะ (psychology of art)
5. สังคมศาสตร์ศิลปะ (sociology of art)
6. ปรัชญาศิลปะ (philosophy of art)

ปรัชญาศิลปะจึงนับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสุนทรียศาสตร์ ซึ่งถือเอาผลสรุปของสุนทรียศาสตร์
สาขาอื่น ๆ ทั้งหมดเป็นข้อมูล และพยายามค้นหาปัญหาซึ่งอาจจะมีได้จากข้อมูลเหล่านั้น แล้วตีความ
ปัญหาดังกล่าว ด้วยระบบปรัชญาบริสุทธิ์

อารี สุทธิพันธุ์ (ม.ป.ป. : 1) อธิบายถึงสุนทรียศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาว่า สุนทรียศาสตร์เป็นแขนงวิชาหนึ่งของปรัชญา ถ้าแยกปรัชญาออกเป็นสามส่วน ส่วนที่หนึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษาหลักการของความจริง (ontology) ส่วนที่สองเกี่ยวข้องกับการศึกษาหลักการของความรู้ (epistemology) และส่วนที่สามเกี่ยวข้องกับการศึกษาหลักการของคุณค่า (axiology) สุนทรียศาสตร์จะอยู่ในส่วนที่สามซึ่งเกี่ยวข้องกับคุณค่าของความงาม และความพอเหมาะพอดีของสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นในสังคมนั้น ๆ ที่เรียกว่า ศิลปะ.

ความมุ่งหมายของวิชาสุนทรียศาสตร์โดยทั่วไปคือ เพื่อสร้างความเข้าใจศิลปะทุกแขนงอย่างมีหลักการและเหตุผล อันเกี่ยวกับพฤติกรรมและประสบการณ์ของมนุษย์ไม่เฉพาะเจาะจงศิลปะแขนงใดแขนงหนึ่ง ต่างกับวิชาประวัติศาสตร์ตรงที่ว่า สุนทรียศาสตร์รวบรวมวัตถุและหาตามให้เห็นว่าเด่น และมีคุณค่าตามความเข้าใจทั่วไป การจำแนกแยกแยะข้อมูลและผลสรุปก็ถือตามความสัมพันธ์ของแนวโน้มต่าง ๆ ที่มีบทบาทต่อความนิยมในคุณค่า ส่วนวิชาประวัติศาสตร์นั้นจัดลำดับเนื้อหาและวัตถุตามปีที่เหตุการณ์และเรื่องราวนั้น ๆ เกิดขึ้นก่อนหลัง

ในช่วงเวลาแรก สุนทรียศาสตร์เป็นที่รู้จักในหมู่ผู้สนใจวิชาปรัชญาเพียงสองสามคนในประเด็นเกี่ยวกับ ทฤษฎีของรูปทรงหรือปรัชญาแห่งรสนิยม (Theory of form or philosophy of Taste) ต่อมาภายหลังมีผู้สนใจศึกษามากขึ้น ประกอบกับสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ก็มีเพิ่มมากขึ้น มีรูปแบบลักษณะหลากหลาย ดังนั้น เนื้อหาวิชาจึงมีลักษณะเป็นศาสตร์มากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งผลงานของมนุษย์ที่เป็นรูปทรง และสนองการมองเห็น

* นิภาดา เทวกุล (2529 : 15) อธิบายถึงธรรมชาติและขอบเขตของสุนทรียศาสตร์ว่า หลักเกณฑ์ที่เรียกว่าสุนทรียศาสตร์นั้น เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความงาม และสิ่งตรงกันข้ามกับมันคือความน่าเกลียด และยังรวมถึงการศึกษาทั่วไป และทางทฤษฎีของศิลปะ และของประสบการณ์ชนิดที่เกี่ยวข้องกัน เช่น ปรัชญา ศิลปะ ศิลปวิจารณ์ จิตวิทยา และสังคมวิทยาของศิลปะ ที่มีการเน้นคำว่า "ทั่วไป" ก็เพราะการศึกษาเฉพาะด้านเกี่ยวกับงานศิลปะแขนงหนึ่งแขนงใด หรือศิลปินคนหนึ่งคนใดโดยเฉพาะนั้น ตามธรรมดาแล้วไม่ถือกันว่าเป็นตัวอย่างของ aesthetic ถึงแม้ว่า

มันจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ก็ตาม สุนทรียศาสตร์นั้นมักจะได้รับนิยามกันโดยเฉพาะว่าเป็นศาสตร์ของสิ่งทั้งาม ซึ่งเป็นคำนิยามที่แสดงนัยถึงโครงสร้างอันเป็นระเบียบของความรู้ที่ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาเฉพาะวิชานี้ ถึงแม้ว่าการพูดเช่นนี้จะก่อให้เกิดปัญหาขึ้นว่า ศาสตร์ที่แท้จริงคืออะไรและเนื้อหาของมันคืออะไร แต่อย่างน้อยที่สุดมันก็มีประโยชน์ในการทำให้สุนทรียศาสตร์ไปเกี่ยวข้องกับวิชาเฉพาะที่อื่น ๆ กันในปัจจุบัน และเป็นการแนะนำว่ามันอาจจะเป็นการพัฒนาแบบใหม่ ๆ ซึ่งแท้จริงแล้วมันก็เป็นเช่นนั้นด้วย

ศิลปะนั้นอาจจะรวมถึงศิลปะการแสดง จักษุศิลป์ ดนตรี การเต้นรำ และวรรณคดี ในสมัยโบราณไม่มีการแบ่งให้เห็นอย่างชัดเจน ระหว่างวิจิตรศิลป์และอรรถศิลป์

ถึงแม้ว่าสุนทรียศาสตร์จะได้ทำการศึกษาศิลปะต่าง ๆ โดยใช้ความเข้าใจทางปัญญาหรือการอ้างเหตุผล เข้าไปอธิบายมากน้อยต่างกันไป แต่เราจะต้องจำไว้ว่าเราจะต้องไม่เอาสุนทรียศาสตร์ในฐานะที่เป็นหลักเกณฑ์ทางปรัชญาไปปะปนกับศิลปะเป็นอันขาด เพราะการพัฒนาสุนทรียศาสตร์ให้เป็นศาสตร์ทางประสบการณ์ หรือการใช้ปรัชญาเข้าไปอธิบายสุนทรียศาสตร์นั้น ไม่เป็นการเพียงพอที่จะก่อให้เกิดความรู้ลึกซึ้งพอใจกับผลงานศิลปะนั้นขึ้นในตัวผู้ชมเลย

สุเชาว์ พลอยชุ่ม (2516 : 1-2) อธิบายถึงสุนทรียศาสตร์และเนื้อหาของสุนทรียศาสตร์ว่า เนื้อหาของสุนทรียศาสตร์นั้นว่าด้วยความคิดรวบยอดเรื่องความงาม การที่จะนิยามว่าความงามคืออะไรนั้นยังไม่เป็นที่ยุติ และเรื่องนี้ก็ถือกันว่าเป็นปัญหาสำคัญของสุนทรียศาสตร์ทีเดียว แต่ปัญหาที่ว่าความงามคืออะไรนั้น นักศิลปะทั้งหลายไม่ค่อยจะสนใจเท่าไรนัก พวกเขาไม่สนใจว่าความงามคืออะไร แต่เขาทุ่มเททุกอย่างสร้างความงามขึ้นด้วยศิลปะของเขา ซึ่งความสนใจประการหลังนี้กล่าวกันว่า เป็นสัญชาตญาณของศิลปิน จุดมุ่งหมายของสุนทรียศาสตร์ก็คือพยายามยกระดับของการสร้างสรรค์และความสนใจในศิลปะซึ่งเป็นไปตามสัญชาตญาณนั้นให้เป็นพฤติกรรมที่เต็มไปด้วยภูมิปัญญาทั้งนี้ก็เพื่อให้เข้าใจถึงหลักขั้นมูลฐานของพฤติกรรมเกี่ยวกับศิลปะทั้งสองอย่างดังกล่าวนี้ได้อย่างชัดเจน ดังนั้น สุนทรียศาสตร์จึงเริ่มเรื่องด้วยการพิจารณาเรื่องการสร้างสรรค์ศิลปะและความสนใจศิลปะนั้นก็คือ เริ่มด้วยการศึกษาปัญหาที่ว่า เราสร้างศิลปะทำไม? และทำไมเราจึงสนใจศิลปะ? คำตอบ

สำหรับปัญหานี้ก็ได้จากการพยายามค้นหาความหมายของความงามนั่นเอง และเรื่องความหมายของความงามก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพนทาการของมนุษย์ จากประเด็นนี้เราก็จะเห็นได้ว่าหน้าที่ของนักสุนทรียศาสตร์นั้นก็คือ ค้นหาความหมายของความงามนั่นเอง แต่ทั้งนี้ก็ได้หมายความว่าหน้าที่ของนักสุนทรียศาสตร์นั้นจำกัดอยู่เพียงแต่การค้นหาความงามทางศิลปะเท่านั้น ความจริงแล้วการค้นหาว่าของนักสุนทรียศาสตร์รวมไปถึงเรื่องความงามของธรรมชาติด้วย ฉะนั้น เรื่องสุนทรียศาสตร์จึงผูกถึงความงามของศิลปะและความงามของธรรมชาติ

ปัญหาสุนทรียศาสตร์

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2530 : 14 - 15) เสนอทรรศนะเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์และแนวทางการศึกษาสุนทรียศาสตร์ว่า สุนทรียศาสตร์ คือการศึกษาหาคคุณค่าของความสวยงามที่แท้จริง ไม่มีมาตรการใดที่จะตัดสินได้ว่างานศิลปะชิ้นหนึ่งสวยกว่าอีกชิ้นหนึ่ง ภาพนี้สวยกว่าภาพนั้น วรรณกรรมเรื่องนี้พริ้งไพเราะกว่าเรื่องนั้น คนตรีบทนี้ไพเราะกว่าบทนั้น ถึงแม้ว่างานศิลปะจะต้องอาศัยวิธีการทางศิลปะที่อาจจะเกี่ยวกับทฤษฎีสี เครื่องมือในการสร้างงาน เทคนิคที่ใช้ แต่สิ่งเหล่านี้จะไม่สามารถนำมาเป็นเครื่องตัดสินทางสุนทรียะได้ ปัญหาทางสุนทรียะจึงเป็นปัญหาเชิงปรัชญาอีกแบบหนึ่งที่ไม่สามารถยุติได้ด้วยการพิจารณาจากข้อเท็จจริง แต่มันขึ้นอยู่กับเราให้ค่าทางสุนทรียะอย่างไร

ปัญหาพื้นฐานที่ถกเถียงกันในเชิงสุนทรียศาสตร์ คือ ศิลปะควรมีฐานะเป็นสิ่งที่ลอกเลียนแบบและเป็นตัวแทนของธรรมชาติ หรือศิลปะควรจะเป็นผลผลิตของการจินตนาการการสร้างสรรค์ของบุคคล ทรรศนะแบบแรกมีความเห็นว่าศิลปะควรจะถ่ายทอดและบันทึกชีวิตประสบการณ์ของมนุษย์และความสวยงามสดชื่นของธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นพระอาทิตย์ขึ้นพระอาทิตย์ตก ดอกไม้ แมลงภูเขา ในโลกนี้ยังมีสิ่งสวยงามที่จะถ่ายทอดออกมาเป็นภาพอีกมากมาย ศิลปะจึงมีหน้าที่โดยตรงในการถ่ายทอดความสวยงามเหล่านี้ ทรรศนะแบบที่สองขัดแย้งกับแบบแรก มีความเห็นว่าศิลปินควรแสดงแง่มุมของชีวิตที่เขาสนใจออกมา เขาอาจจะไม่ต้องการลอกเลียนแบบสิ่งที่เขาพบเห็น

หรือประสบการณ์ในชีวิตจริงของเขาหรืออาจจะต้องการ นั่นก็ปล่อยให้กับความเป็นตัวของศิลปิน ศิลปินควรมีความสุขอยู่กับเสรีภาพอย่างไม่จำกัดในการสร้างสรรค์งานศิลปะของเขา เขาควรแสดงให้เห็นว่าเขามีความรู้สึกต่อความสวยงาม ความอัปลักษณ์ของโลกอย่างไร ถ้างานทางศิลปะจะเป็นตัวแทนของอะไรสักอย่าง อาจจะต้องเป็นตัวแทนโลกทัศน์ของศิลปินเพื่อบอกอะไรบางอย่างแก่ผู้ชมงานศิลปะได้

ทั้งสองทรรศนะเกี่ยวโยงไปถึงเนื้อหาและขอบเขตของศิลปะด้วย เพราะตามทรรศนะทั้ง 2 นั้น เมื่อพิจารณาให้ลึกลงไป ปัญหาที่ยังคงเหลือเป็นปัญหาอยู่ก็คือ บางคนมีความเห็นว่างานทางศิลปะควรจะวิพากษ์ฐานอยู่บนสังคมและชีวิต เพราะเป็นไปไม่ได้ที่งานทางศิลปะจะถูกสร้างมาโดยปราศจากอิทธิพลของสังคม สิ่งแวดล้อม เราสามารถกล่าวได้อีกแง่หนึ่งว่า สังคมและสิ่งแวดล้อมนี้แหละคือตัวให้ความหมายแก่งานทางศิลปะ ผู้ชมภาพหนึ่งจะไม่เข้าใจเลยว่าศิลปินต้องการสื่อสารความหมายอะไร ถ้าภายในภาพนั้นไม่มีสิ่งที่รับรู้ได้ในสังคมปรากฏอยู่ เมื่องานศิลปะจำเป็นต้องแสดงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม ก็ควรจะแสดงลักษณะทั้งหมดของสิ่งเหล่านั้นออกมา ทั้งความอัปลักษณ์ ความสวยงาม ความมุกเบิกวิบัติกรรมตา ความกลมกลืน ความทุกข์ยาก และความสุข

คนบางกลุ่มอาจมีความเห็นว่า ถ้าศิลปินถูกบังคับให้ขึ้นอยู่กับชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม ก็จะทำให้ขาดการเรียนรู้และซาบซึ้ง ความรู้สึกภายในตัวเขาเอง ความคิดสร้างสรรค์ของเขาจะหยุดชะงักและถูกทำลายลง ดังนั้นศิลปินสร้างงานศิลปะก็เพื่องานศิลปะ แน่นนอนที่ในงานศิลปะจะต้องอาศัยองค์ประกอบทางสังคม แต่นั่นไม่ใช่สิ่งสำคัญที่สุดเพราะโดยตัวสังคมเองก็ไม่จีรังยั่งยืน มีการเปลี่ยนแปลงและก้าวหน้าไป ศิลปินเกิดมาในช่วงอายุหนึ่งเพื่อสร้างอะไรให้แก่ยุคสมัย จำเป็นด้วยหรือที่เขาจะถูกบังคับให้ผิดหวังกับความสุขในชีวิตของเขา

สุเขาว์น พลอยชุ่ม (2516 : 2) กล่าวถึงปัญหาความงามในเชิงสุนทรียศาสตร์ วิธีค้นหาความหมายของความงามของนักสุนทรียศาสตร์นั้นมี 2 วิธีคือ ประการแรก นักสุนทรียศาสตร์อาจจะพยายามค้นหาคุณสมบัติของวัตถุซึ่งเรียกกันว่าความงามก่อน แล้วก็ทำการวิเคราะห์ว่า ความงามนั้น

มีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติอย่างอื่น ๆ ของวัตถุนั้นอย่างไร หรือไม่ อีกประการหนึ่งก็คือ เขาอาจจะพยายามค้นหาสามัญลักษณะหรือประสบการณ์อันเป็นบรรทัดฐานของการตัดสินทางจริยศาสตร์ให้ได้ก่อนแล้วแยกแยะประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์นั้นออกให้เห็นว่าแตกต่างจากประสบการณ์ด้านอื่นอย่างไรบ้าง ฉะนั้นวิธีการของสุนทรียศาสตร์จึงเป็นทั้งวัตถุวิสัยและจิตวิสัย

สุนทรียศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของคุณวิทยา (axiology) หรือทฤษฎีคุณค่าสาขาย่อยของคุณวิทยาอีก 2 สาขา คือ ตรรกศาสตร์และจริยศาสตร์ (logic and aesthetic) ศาสตร์ทั้งสามนี้เป็นศาสตร์แห่งการหาคคุณค่าอันเป็นคุณค่าขั้นพื้นฐานของมนุษย์ 3 ประการด้วยกันคือ ความงาม ความจริง และความดี ตามลำดับ สุนทรียศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยหลักเกณฑ์ หรือมาตรฐาน เช่นเดียวกับตรรกวิทยาและจริยศาสตร์ เป็นการพยายามค้นหาหลักเกณฑ์หรือมาตรฐานในเรื่องของความงาม ปัญหาที่สุนทรียศาสตร์ต้องค้นหาคำตอบก็คือว่า อะไรคือสิ่งสวยงาม? เราจะตัดสินได้อย่างไรว่าอะไรงาม เราใช้อะไรเป็นมาตรฐานในการตัดสินใจว่าอะไรงามไม่งาม

ประสบการณ์สุนทรียศาสตร์

อารี สุธิตพันธ์ (ม.ป.ป. : 1) อธิบายถึงประสบการณ์สุนทรียะซึ่งเกี่ยวข้องกับสุนทรียศาสตร์ว่า เป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับเรา หรือเราเลือกให้แก่ตัวเราจะโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อม จะด้วยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ทำให้เรารู้สึกเพลิดเพลิน ฟังพอใจ มีความสุขโดยไม่หวังผลตอบแทนหรือต้องร่วมแก้ปัญหาด้วย ประสบการณ์ดังกล่าวนี้ เรียกว่า ประสบการณ์สุนทรียะ

ประสบการณ์สุนทรียะอาจแบ่งส่วนประกอบได้ 3 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นตัวสุนทรียะ ส่วนที่เป็นความรู้สึกสุนทรียะ และส่วนที่เป็นความคิดสุนทรียะ

สุเชาวน์ พลอยซุม (2516 : 5) อธิบายถึงลักษณะของประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์ว่าเป็นประสบการณ์เกี่ยวกับความงามซึ่งสามารถอธิบายความหมายของประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์ได้ว่า มนุษย์ได้ศึกษาค้นคว้า เรื่องความงามกันมานานพอ ๆ กับวัฒนธรรมของมนุษยชาติและก็ไม่เคย

มียุคไหนที่มนุษย์มีชีวิตอยู่ โดยไม่พูดถึงเรื่องของความงามเลย ประจักษ์พยานที่แสดงให้เห็นว่ามนุษย์ได้พยายามศึกษาค้นคว้าเรื่องความงามกันมาแล้วนั้นคือ ศิลปวัตถุแบบต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้เพียรพยายามสร้างสรรค์กันขึ้นมาขึ้นเอง และการสร้างสรรค์เหล่านั้นก็เป็นผลมาจากประสบการณ์ทางสุนทรียะของมนุษย์นั่นเอง จึงทำให้เรามองไม่เห็นสามัญลักษณ์ลักษณะของประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์

ประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์นั้นก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับความเป็นอยู่ทั่ว ๆ ไปของมนุษย์ และแทรกซึมอยู่ในมนุษย์ภาวะของทุก ๆ คน แม้ว่าจะมีลักษณะแตกต่างกันมากมายหลายอย่างในทางการปลูกฝังและการแสดงออกให้ปรากฏก็ตาม ในความเป็นมนุษย์ของทุกคนนั้นจะต้องมีสุนทรียธาตุรวมอยู่ด้วยไม่มากนักน้อย

ทรรศนะของนักปรัชญาต่อสุนทรียศาสตร์

กิริติ บุญเจือ (2527 : 98 - 100) อธิบายถึงทรรศนะของนักปรัชญาทางด้านอัตถ์นิยม (subjectivism) และปรนัยนิยม (objectivism) ที่มีต่อปัญหาความงามในเชิงสุนทรียศาสตร์ ดังนี้

↳ ลัทธิอัตถ์นิยม (subjectivism) มีความเห็นว่าสุนทรียธาตุมิได้มีจริง ๆ แต่มนุษย์เรากำหนดขึ้นมาเอง มาตราการตัดสินสุนทรียธาตุจึงไม่มีตายตัว แล้วแต่ว่าคนใดจะมีรสนิยมอย่างไร ก็กำหนดเอาอย่างนั้น ผู้ที่มีความคิดเห็นเช่นนี้รุ่นแรกเท่าที่เรารู้พบ ได้แก่พวกโซพิสต์ในยุคกรีกโบราณ ซึ่งถือหลักการว่า "Man is the measure of all things" (คนเป็นมาตราการวัดทุกสิ่ง) เพราะฉะนั้นความงามและสุนทรียธาตุอื่น ๆ ย่อมแล้วแต่รสนิยมของแต่ละบุคคล

ริชาร์ดส์ (Richard) กล่าวว่า หน้าที่ของศิลปะมิใช่สอนหรือชี้แจงลักษณะของสิ่งของแก่ประการใดเลย เพราะหน้าที่นี้เป็นหน้าที่ของวิทยาศาสตร์โดยตรง ศิลปะไม่อยู่ในฐานะที่จะทำได้ดีเหมือนวิทยาศาสตร์ หน้าที่โดยตรงของศิลปะก็คือทำให้เกิดสุขภาพจิตของผู้ชม ผู้ชมมีความต้องการอะไร ศิลปะก็มีหน้าที่จะตอบสนอง หรือพูดอย่างรัดกุมว่า ศิลปกรรมก็คืองานสร้างสรรค์

ของมนุษย์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ชมในแต่ละกาลเทศะ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า
มาตรการตัดสินสุนทรียธาตุไม่ตายตัว แต่ขึ้นอยู่กับความต้องการทางจิตวิทยาของผู้ชม

ซันตายานา (Santayana) นิยามความงามว่าเป็นความรู้สึกพึงพอใจที่แสดงออกมาใน
วัตถุ "The feeling of beauty objectified" นั่นคือ ลักษณะอัตนัยของศิลปะสำหรับ
ซันตายานาขึ้นอยู่กับจิตวิทยาของศิลปิน ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับจิตวิทยาของผู้ชมอย่างคำสอนของริชาร์ดส์

ออร์เตกา (Ortega) กล่าวว่า สุนทรียธาตุคือได้ว่าเป็น "Ultra-object" (สิ่งเหนือ
สิ่งธรรมดา) นั่นคือ เป็นความเป็นจริงของผู้มีประสบการณ์ต่างสุนทรียศาสตร์แต่ละคน

มีนักปรัชญากลุ่มหนึ่ง ที่สำคัญได้แก่ ลิปปส์ (Lipps) และลี (Lee) เสนอทฤษฎีแทรกความรู้สึก
รู้สึก (theory of empathy) นั่นคือ อธิบายว่า สุนทรียธาตุเกิดจากการที่ศิลปินหรือผู้ชมแทรก
ความรู้สึกของตนเข้าไปในศิลปกรรม ดังนั้น ศิลปกรรมชิ้นเดียวกัน ตัวศิลปินเองและผู้ชมต่างก็มี
ประสบการณ์สุนทรียธาตุได้ต่างกัน อาจจะตรงกันมากน้อยเท่าไรก็ได้

ลัทธิปรนัยนิยม (objectivism) ถือว่าสุนทรียธาตุมีจริงโดยไม่ขึ้นกับความคิดของมนุษย์
สุนทรียธาตุมีมาตรการตายตัวแน่นอนในตัวเอง แม้ไม่มีใครรู้มาตรการนั้นเลยสุนทรียธาตุก็ยังเป็น
สุนทรียธาตุอยู่นั่นเอง การที่มนุษย์เรากลับคิดไม่เหมือนกันในเรื่องนี้ ก็เพราะว่ายังมีการตัดสินผิดพลาด
กันอยู่มาก มาตรการที่แท้จริงจะต้องมีมาตรการเดียว ในเมื่อคนหลายคนตัดสินความงามไม่ตรงกันนั้น
อาจจะเป็นไปได้ว่าไม่มีใครตัดสินถูกเลย ถ้าจะมีมาตรการที่ถูกต้องก็จะต้องมีมาตรการเดียวเท่านั้น
มาตรการอื่น ๆ ล้วนแต่ผิดพลาดทั้งสิ้น

ปัญหาจึงมีต่อมาว่ามาตรการปรนัยที่ว่ามานี้ได้แก่อะไร สุนทรียธาตุมาตรฐานอยู่ที่ไหน เรา
มีทางจะรู้ได้หรือไม่ ผู้ที่คิดว่ามีมาตรการแต่เราไม่มีทางจะรู้ได้นับว่าถือลัทธิวิมุตินิยม ส่วนผู้ที่อ้างว่า
มีและมนุษย์เราสามารถรู้ได้ก็มีหน้าที่จะต้องชี้แจงให้เห็นว่าอะไรเป็นมาตรการของความงามมาตรฐาน
พวกนี้มีความคิดต่าง ๆ กันมากมายตามระบบปรัชญาวิสุทธิที่ตนรับนับถือ คงจะยกที่นับว่าสำคัญมา
บรรยายไว้พอเป็นตัวอย่างดังต่อไปนี้

ปลาโต ถือว่าความงามมาตรฐานมีอยู่อย่างปรนัยในโลกแห่งมโนคติ ศิลปินมีความสามารถในการระลึกถึงความงามมาตรฐานได้ใกล้เคียงมากเป็นพิเศษ จึงพยายามถ่ายทอดโดยใช้สื่อต่าง ๆ กัน เมื่อผู้ชมได้ชมศิลปกรรมจะระลึกความงามมาตรฐานเดียวกันนั้นในระดับต่าง ๆ กัน

อริสโตเติล ถือว่าความงามอยู่ที่ความกลมกลืนของสัดส่วนต่าง ๆ เพราะสัดส่วนทำให้เกิดการผ่อนคลายของประสาทและอวัยวะต่าง ๆ ความยิ่งใหญ่ของศิลปินจึงอยู่ที่ความสามารถกันพบความกลมกลืนนี้มาถ่ายทอดลงในสื่อ

เฮเกิล ถือว่าความงามเป็นลักษณะของจิตอัมพัทธ์ (absolute mind) ผู้ใดได้ฝึกสมรรถภาพทางจิตให้สุขุมก็จะสามารถล่วงรู้ถึงความงามของจิตได้

ทฤษฎีของนักการศึกษาต่อสุนทรียศาสตร์

สำหรับสุนทรียศาสตร์ตามทฤษฎีของนักศึกษานั้น โบรดี (Broudy. 1972) เรียกว่า "การรับรู้อย่างมีศิลปะ" (artistic perception) ซึ่งจัดให้เป็นศูนย์กลางของสุนทรียศึกษา การรับรู้อย่างมีศิลปะนี้ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการรับรู้ 2 ทางคือ

1. ความรู้ซึ่งอย่างมีสุนทรีย์ (aesthetic apprehension)
2. การวิเคราะห์ส่วนต่าง ๆ (analysis in-to part)

และสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิด "ความรักอย่างรู้แจ้ง" "Enlightened Cherishing" นั่นคือความสามารถที่จะรักทะนุถนอม เห็นคุณค่าของสิ่งอันเป็น "สุนทรีย์วัตถุ" (aesthetic objects) เพราะได้รู้แจ้งถึงคุณค่าของสุนทรีย์วัตถุนั้น ๆ (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2531 : 73)

คูดี้ (Dewey. 1934 : 326) ได้กล่าวไว้ว่า "ประสบการณ์ทางสุนทรีย์นั้นเป็นเครื่องหมายแสดงให้เห็นถึงอารยธรรม และเป็นเครื่องตัดสินคุณภาพของอารยธรรม"

คิลแพทริก (Kilpatrick) ได้เสนอแนวทางการศึกษาที่ส่งเสริมให้เกิดสุนิยม เกิดความพึงพอใจและเพลิดเพลินในสุนทรียรส ไม่ว่าจะเป็นสุนทรียรสในธรรมชาติ ในจิตรศิลป์ หรือในกิจกรรมที่พึงประสงค์ที่ก่อให้เกิดคุณค่าอื่น ๆ ไว้ดังนี้

1. โรงเรียนสามารถปลูกฝังรสนิยมและความเข้าใจในความงามของธรรมชาติ โดยให้เด็กได้มีโอกาสใกล้ชิดกับธรรมชาติ

2. ในการที่จะปลูกฝังรสนิยมในวิจิตรศิลป์นั้น ก็อาจจะใช้วิธีเดียวกันกับการให้เด็กได้มีโอกาสใกล้ชิดธรรมชาติ แต่ก็มีข้อควรระวังในการปลูกฝังรสนิยมนี้ กล่าวคือ ไม่ใช่เป็นการบังคับให้เด็กชอบหรือบังคับให้เกิดความเพลิดเพลิน หากแต่จะเป็นการค่อยเป็นค่อยไปถ้าครูไม่กระทำอย่างเร่งรีบใจร้อนแล้ว ก็ย่อมจะมีความหวังว่าปลูกฝังรสนิยมเช่นนั้นจะประสบความสำเร็จได้

3. การที่ศึกษาย่อมจะมีโอกาสที่จะสร้างเสริมรสนิยมในสุนทรียะโดยอาศัยกิจกรรมอื่น ๆ เป็นสื่อ ซึ่งสุนทรียรสนิยมลักษณะนี้อาจจะไม่จำเป็นต้องเป็นธรรมชาติหรือวิจิตรศิลป์ แต่เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมให้คนเกิดความเพลิดเพลินเจริญใจเพิ่มความมีชีวิตชีวาให้แก่การประดิษฐ์ต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้คนเกิดสุนทรียรสได้ทั้งสิ้น (บรรจง จันทรสา. 2522 : 225 - 226; อ้างอิงมาจาก Kilpatric. 1951 : 933 - 996)

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนสุนทรียศาสตร์

* ความหมายของการสอน

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการสอนไว้หลายประการดังนี้
การสอน คือ การจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ของครูให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นั้นไปพัฒนาตนเองให้เจริญงอกงาม

การสอน คือ พฤติกรรมที่ครูและนักเรียนแสดงออกร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากพหุนานุกรมของ กู๊ด (Good) ได้ให้ความหมายของการสอนไว้ 2 นัยคือ

การสอน คือ การกระทำอันเป็นการอบรมนักเรียนตามสถานศึกษาทั่วไป

การสอน คือ การจัดสถานการณ์ หรือจัดกิจกรรมอันเป็นการวางแผนการสอนที่จะทำให้การเรียนดำเนินไปด้วยความสะดวก รวมทั้งการเรียนที่จัดเป็นแบบฉบับต่าง ๆ หรือกิจกรรมอื่น ๆ

เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างไม่ฝืนธรรมชาติอื่น ๆ ด้วย (สุมานิน รุ่งเรืองธรรม. 2526 : 1 ; อ้างอิงมาจาก Good. n.d.)

การสอน คือ กระบวนการที่ครูพยายามสร้างความสัมพันธ์กับนักเรียนในอันที่จะแนะนำให้นักเรียนได้มีกิจกรรมที่จะฝึกให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ทั้งที่เป็นกลุ่มและรายบุคคล (หทัยรัตน์ ธรรมานิตย์. 2530 : 19)

สรุปได้ว่า การสอน หมายถึง การที่ครูมีบทบาทร่วมกับนักเรียนในการที่ทำให้นักเรียนเกิดความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน การสอนไม่ควรยึดถือกฎเกณฑ์มากนัก ควรให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้เขาเห็น "คุณค่า" ของสรรพสิ่งต่าง ๆ ด้วยเหตุผลของตัวเองของเขาเอง ครูควรเป็นผู้จัดกิจกรรมเสริมแรงที่เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะ

ff. ความหมายของวิธีสอน

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของวิธีสอนไว้ดังนี้

วิธีสอน หมายถึง วิธีการที่จะสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน (บำรุงกลัดเจริญ และฉวีวรรณ กินาวงศ์. 2526 : 113)

วิธีสอน หมายถึง แบบอย่างของการสอน หรือแนวทางที่จะให้นักเรียนเกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่พึงปรารถนา โดยใช้เนื้อหานั้น ๆ เป็นเครื่องกระตุ้นสมรรถภาพสมองและสติปัญญา (อัญชลี แจ่มเจริญ และคนอื่น ๆ. 2526 : 95)

วิธีสอน หมายถึง แบบอย่าง หรือวิธีการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของครู เพื่อให้เด็กเกิดความรู้ ความเข้าใจ ความซาบซึ้ง และมีเจตคติที่ถูกต้องตามลำดับในเรื่องที่ครูสอน ซึ่งวิธีการถ่ายทอดความรู้นี้มีหลายแบบหลายวิธีด้วยกัน ครูต้องเลือกวิธีที่เหมาะสมกับวัย โอกาสและสิ่งแวดล้อมตามสถานการณ์นั้น ๆ (สถาบันภาษาศาสตร์. ม.ป.ป. : 381)

วิธีสอน หมายถึง แบบอย่างของการสอน หรือวิธีการที่ครูใช้สอนเด็กเพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่พึงปรารถนา (หทัยรัตน์ ธรรมานิตย์. 2530 : 19)

สรุปได้ว่าวิธีสอน หมายถึง วิธีการที่ครูใช้ถ่ายทอดความรู้ที่ครูมีอยู่ให้กับนักเรียนโดยครูเป็นผู้เลือกสรรกิจกรรมตลอดถึงการจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียนให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นักเรียนมากที่สุด

วิธีสอนสุนทรียศาสตร์

ในการสอนสุนทรียศาสตร์วิธีสอนมีความสำคัญมาก แม้ว่าครูผู้สอนจะมีความรู้ในเนื้อหาวิชาอย่างที่ดีแต่ถ้าไม่รู้จักวิธีสอน เทคนิคการสอนหรือกลวิธีในการเรียนการสอนสุนทรียศาสตร์ ก็ย่อมจะไม่บรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องเลือกใช้วิธีสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาและความสามารถของนักเรียน ส่วนเนื้อหาวิชาแต่ละคอนั้น อาจใช้วิธีการสอนได้หลายวิธี ซึ่งเป็นเรื่องที่ครูผู้สอนต้องใคร่ครวญเลือกใช้วิธีที่เห็นว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุด เพื่อที่จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจได้รวดเร็ว พัฒนาความคิด สติปัญญา และเจตคติของนักเรียน

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2531 : 46 - 88) กล่าวถึงทฤษฎีของโบรดี ที่ใช้ในการสอนสุนทรียศาสตร์ว่า

ทฤษฎีของโบรดี ประกอบด้วยขั้นตอน ประมวลไว้ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ผู้ชำนาญพิจารณาถึงมาตรฐานของศิลปะ โบรดีแยกออกเป็นสองจำพวกใหญ่คือ

1.1 ศิลปะที่เป็นศิลปะแท้ (serious art)

1.1.1 ศิลปะในระบบ (classic)

1.1.2 ศิลปะนอกระบบ (avant - gards)

1.2 ศิลปะตลาด (popular art)

ขั้นที่ 2 ผู้สร้างและวางแผนหลักสูตรเลือกสื่อการสอนตามมาตรฐาน 4 ด้าน

2.1 สื่อที่มีคุณสมบัติด้านส่วนประกอบการรับรู้ (sensory properties)

2.2 สื่อที่มีคุณสมบัติด้านโครงสร้าง (formal properties)

2.3 สื่อที่มีคุณสมบัติด้านความรู้สึก (expressive properties)

2.4 สื่อที่มีคุณสมบัติด้านเทคนิค (technical properties)

ขั้นที่ 3 ผู้สร้างและวางแผนหลักสูตรเลือกตัวอย่างสุนทรีย์วัตถุ (aesthetic exemplars)

เพื่อใช้ในการเรียนการสอน วัตถุที่เลือกมี 5 ประเภทคือ

3.1 ผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติด้านส่วนประกอบการรับรู้

3.2 ผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติด้านโครงสร้าง

3.3 ผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติด้านความรู้สึก

3.4 ผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติด้านเทคนิค

3.5 ผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติด้านสุนทรีย์

ขั้นที่ 4 ครูเป็นผู้นำบทเรียนในประสบการณ์การแสดงออกสามด้านคือ

4.1 ประสบการณ์ศิลปะปฏิบัติ (จากวัสดุต่าง ๆ)

4.2 ประสบการณ์ด้านสุนทรีย์

4.3 ประสบการณ์ด้านศิลปะวิจารณ์

(จากงานศิลปะที่เลือกสรร)

ประสบการณ์ข้างต้นจะเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในศิลปะ เนื่องจาก
สองสาเหตุคือ

1. เนื่องจากเกิดความกระจ่างแจ้ง (clarification)

2. เนื่องจากเกิดความรู้การศึกษาที่เข้มข้น (intensification)

ขั้นที่ 5 ผู้เรียนจะสามารถรับรู้ เจก เช่น นักประวัติศาสตร์ด้านศิลปะ (art historian)

นักวิจารณ์ด้านศิลปะ (art critic) และผู้รักความงาม (aesthetician)

ดังนั้นในขั้นต่อไป ผู้เรียนจะบังเกิด "ความรักอย่างรู้แจ้ง" (Enlightened cherishing) ซึ่งเป็นความรักที่เห็นคุณค่าในศิลปะวัตถุที่มีรากฐานมาจากความรู้และได้วิเคราะห์ โดยถ่องแท้แล้ว (a love justified by knowledge) ทาใช้ความรักแบบหลับทุหลับตาม เขาไป คือรักอย่างมีสติตนเอง (มะลิฉัตร เอื้ออนันท์. 2531 : 73 - 75)

การถ่ายทอดสุนทรียศาสตร์ของลัทธิเต๋า

อิทธิพลของเต๋าได้ส่งผลกระทบต่ออย่างใหญ่หลวงต่อกระแสวัฒนธรรมของจีนและญี่ปุ่น ตลอดทั้งประวัติศาสตร์ได้มีส่วนก่อร่างและสร้างสรรค์รูปแบบของวัฒนธรรมทางจิตวิญญาณ (spiritual culture) อันยิ่งใหญ่ ทั้งยังมีตกทอดอยู่ในรูปแบบของวัฒนธรรมประเพณีอีกด้วย (พจนานุกรมสันติ. 2523 : 207 - 297; อ้างอิงมาจาก The Prose-Poetry of Su Tung-Po, Cyril Drummond Legros Clark. n.d. : 19) ซึ่งอธิบายถึง การสร้างสรรค์งานทางสุนทรียศาสตร์ของลัทธิเต๋า ดังนี้

1. ผู้สร้างสรรค์ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษกับธรรมชาติหรือสรรพสิ่งรอบ ๆ ตัว
2. เมื่อจิตใจของผู้สร้างสรรค์ละเอียดอ่อนพอที่จะรับรู้ถึงความเป็นไปของสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว เขาย่อมรวมตัวเองเป็นหนึ่งในเดียวกับธรรมชาติ
3. การเป็นหนึ่งในเดียวกับธรรมชาติทำให้ไม่มีผู้สร้างสรรค์ และไม่มีสิ่งที่จะสร้างสรรค์อย่างแยกกัน ผู้สร้างสรรค์ก็คือสิ่งที่สร้างสรรค์นั่นเอง เช่น ผู้สร้างสรรค์กำลังจะวาดต้นไม้ ผู้สร้างสรรค์ก็คือต้นไม้ที่กำลังแตกกิ่งก้าน เพราะขณะนั้นเขาลืมตัวตนทั้งหมดว่าเขากำลังวาดต้นไม้ แต่เขาเป็นเหมือนต้นไม้ที่วาดรูปตนเอง นั่นก็คือ เขาได้เข้าถึงวิญญาณของต้นไม้โดยตรง
4. ขณะที่สร้างสรรค์ ตัวเขาได้รวมเป็นหนึ่งในเดียวกับธรรมชาติ ฉะนั้นจึงไม่มีความคิดฟุ้งซ่านหรือความคิดแบ่งแยกใด ๆ ในสมองในขณะที่กำลังสร้างสรรค์ เช่น การคิดถึงคำติชม คำวิพากษ์วิจารณ์ ความสำเร็จ ความไม่สำเร็จ ความงาม ความไม่งาม ความยิ่งใหญ่ ความไม่ยิ่งใหญ่ ความเหมือน ความไม่เหมือน ดังนั้นผลงานจึงเกิดขึ้นจากจิตที่อิสระของผู้สร้างสรรค์อย่างแท้จริง
5. ผลงานสร้างสรรค์ของผู้สร้างสรรค์ที่รวมเป็นหนึ่งในเดียวกับธรรมชาติจะเป็นผลงานที่มหัศจรรย์ เช่น การวาดต้นไม้ มิใช่การปรากฏของรูปทรงของต้นไม้ หากเป็นวิญญาณของต้นไม้ ซึ่งส่วนประกอบของ ใบ ปล้อง ข้อต่อ กิ่ง ล้วนอยู่ในตำแหน่งที่สอดคล้องกลมกลืนกันอย่างยิ่ง

แสดงให้เห็นว่า การถ่ายทอดสุนทรียศาสตร์ของลัทธิเต๋า ก็ได้ให้ความสำคัญของนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของการศึกษาเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมาน บุญสัน (2524 : 126 - 131) ทำการวิจัยเรื่องการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 1 กลุ่มตัวอย่างได้จากผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอนทุกหมวดวิชา สำหรับความเห็นของครูหมวดศิลปศึกษาพบว่า

1. ด้านเนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตร เอกสารหลักสูตรมีเป็นบางส่วนซึ่งยังไม่เพียงพอ
2. ด้านการเรียนการสอน ส่วนมากใช้วิธีสาธิต รองลงมาคือฝึกทักษะและปฏิบัติจริง
3. ด้านการใช้สื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์มีไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ที่หมวดวิชาศิลปศึกษา ใช้มาก ได้แก่รูปภาพ แถบบันทึกเสียง และของจริง
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล ใช้วิธีสอบปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือการสังเกต และตรวจผลงาน
5. ด้านปัญหา มีมากที่สุดคือ ความไม่เพียงพอของเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบการสอน รองลงมาคือ ความสอดคล้องของแผนการสอนและคู่มือครูแต่ละรายวิชา ความไม่เพียงพอของหนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ และการจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อใช้ในแต่ละรายวิชา ตามลำดับ

วีณา มิ่งขวัญ (2530 : 64 - 70) ทำการวิจัยเรื่องปัญหาการเรียนของนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา ในโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์พบปัญหาสรุปได้ดังนี้

1. ด้านเนื้อหาและการใช้หลักสูตร
 - 1.1 หลักสูตรวิชาศิลปศึกษาควรมีการแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพสังคม และการนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันให้มากยิ่งขึ้น

1.2 หลักสูตรควรระบุรายละเอียดของเนื้อหาวิชาให้ชัดเจน เพื่อลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา และช่วยให้ผู้สอนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่ตรงกัน

2. ด้านการเรียนการสอน

2.1 ครูศิลปศึกษามีความเห็นว่า สิ่งที่เป็นปัญหาสูงสุดในการสอน คือ เทคนิควิธีสอนแบบทัศนศึกษา เพราะเป็นวิธีสอนที่ทำให้ผู้เรียนต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเวลามากอาจทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาได้ จึงเป็นเหตุที่ทำให้ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้พานักศึกษาไปศึกษานอกสถานที่

2.2 ในการเรียนศิลปศึกษาปัญหาใหญ่ที่สุด คือ ราคาวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติงานศิลปะ มีราคาค่อนข้างสูง ทำให้ผู้เรียนต้องเสียค่าใช้จ่ายมากจนเกิดความเดือดร้อน

วัชรินทร์ ฐิติอติชัย (2530 : 73 - 80) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทัศนคติต่อวิชาศิลปศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร พบว่า

1. ด้านเนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตร

1.1 ครูศิลปะที่เกษียณควรเน้นการสอนเนื้อหาวิชาให้ตรงกับจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่าและความสัมพันธ์ของศิลปะกับชีวิตประจำวัน

1.2 ครูควรกำหนดเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีขึ้น

2. ด้านการเรียนการสอน

2.1 ครูที่จบการศึกษาทางศิลปะโดยตรงมักเน้นให้นักเรียนเรียนรูฏกฏเกณฑ์ต่าง ๆ ทางศิลปะมากเกินไป ไม่พยายามส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

2.2 ครูที่ไม่ได้ศึกษามาทางศิลปะโดยตรง จะขาดความรู้พื้นฐานทางศิลปะ และไม่สามารถจัดกิจกรรมในชั้นเรียนให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กได้อย่างเหมาะสม

2.3 นักเรียนชอบวิธีสอนแบบศึกษานอกสถานที่มากที่สุด และไม่ชอบวิธีสอนแบบบรรยาย

3. ด้านการวัดผลและการประเมินผล

วิชาศิลปะศึกษาเป็นวิชาที่มีวิธีการวัดผลและประเมินผลที่ยุ่งยาก เพราะเป็นวิชาที่มุ่งเน้นทางด้านจิตใจ อารมณ์ และความรู้สึกมากกว่าความรู้ ความจำ การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการวัดผลและประเมินผลที่แน่นอนและเหมาะสมจึงทำได้ยาก

วิบูล จันทรย์แย้ม (2531 : 76 - 102) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศิลปะศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า

1. ด้านเนื้อหาและการใช้หลักสูตร

1.1 ครูศิลปะศึกษาวุฒิต่างกัน มีความคิดเห็นด้านหลักสูตรวิชาศิลปะศึกษาไม่แตกต่างกัน
1.2 เวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรไม่เหมาะสม เพราะกำหนดให้น้อยเกินไป มีผลทำให้นักเรียนปฏิบัติงานในเวลาเรียนไม่สำเร็จ

1.3 ครูศิลปะส่วนหนึ่งเห็นว่าวิชาศิลปะศึกษาบังคับเรียนเฉพาะชั้น ม.1 และชั้น ม.2 ส่วนในชั้น ม.3 ไม่มีวิชาบังคับ ลักษณะเช่นนี้อาจทำให้เด็กขาดความรู้ที่ต่อเนื่อง เมื่อเด็กไปเลือกเรียนวิชาศิลปะศึกษาในระดับสูงต่อไปมักจะลืมความรู้พื้นฐานเดิม ดังนั้นควรจัดให้เป็นวิชาบังคับในชั้น ม.3 ด้วย

2. ด้านการเรียนการสอน

2.1 ครูศิลปะศึกษาวุฒิต่างกันมีความเห็นในด้านการเรียนการสอนแตกต่างกัน ครูที่มีวุฒิทางศิลปะและเป็นผู้ที่ศึกษาวิชาศิลปะมาโดยเฉพาะ ย่อมมีประสบการณ์ มีความรู้ความสามารถทางศิลปะค่อนข้างดี สามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างเป็นปกติ ส่วนครูที่ขาดความรู้ทางด้านศิลปะ มักเกิดขึ้นจากปัญหาการขาดแคลนครูศิลปะในโรงเรียน ผู้บริหารมักแก้ปัญหาด้วยการขอร้องให้ครูที่มีความสามารถทางด้านอื่นมาสอนแทน ซึ่งมักขาดความรู้ทางศิลปะและขาดหลักวิธีสอน

2.2 ครูในชนบทส่วนใหญ่สอนคนเดียวหลายวิชา มีกิจกรรมอื่น ๆ อีกมาก ทำให้การแสวงหาความรู้เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมทางศิลปะลดน้อยลง

2.3 การสอนวิชาศิลปะศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการสาธิต และวิธีปฏิบัติ เพราะวิชาศิลปะเป็นวิชาทักษะ ฉะนั้นการที่นักเรียนได้มีโอกาสปฏิบัติหรือทำกิจกรรมมากขึ้นเท่าใดก็จะเกิด

ทักษะมากขึ้นเท่านั้น วิธีสอนแบบบรรยาย และแบบอภิปรายนั้น ครูศิลปศึกษาใช้พอสมควรส่วนวิธีสอนแบบการศึกษาออกสถานที่ เป็นวิธีที่ใช้กันน้อยที่สุด

3. ด้านการใช้สื่อการสอน

3.1 ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นในเรื่องสื่อการสอนคล้ายกัน คือ โรงเรียนขาดแคลนอุปกรณ์การสอน หาซื้ออุปกรณ์การสอนได้ยาก อุปกรณ์มีราคาแพง บางอย่างไม่มีจำหน่ายในห้องดิน

3.2 สื่อการสอนที่ใช้มากคือ รูปภาพและของจริง ที่ใช้น้อยที่สุดคือ เครื่องฉายสไลด์ (slide) เครื่องฉายโอเวอร์เฮด (overhead) และเครื่องฉายแถบบันทึกภาพ (video tape) ที่มีโอกาสใช้น้อย มีเหตุผลว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีสื่อประเภทนี้

4. ด้านการวัดผลและประเมินผล

4.1 เนื่องจากเวลาเรียนมีน้อย การทดสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียนก่อนทำการสอนจึงทำได้ยาก นอกจากนั้นการวัดผลโดยการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและการทดสอบภาคปฏิบัติในเวลาเรียนก็ทำได้ยากเช่นกัน

4.2 บางโรงเรียนกำหนดให้ทำการวัดผลวิชาศิลปศึกษาโดยการสอบข้อเขียน เหมือนกับการสอบวิชาอื่น ๆ ครูจึงต้องสอนเน้นด้านทฤษฎีมากกว่าการสอนด้านปฏิบัติ สำหรับการวัดผลภาคปฏิบัติ เด็กมักติด ร. เพราะเด็กมักขาดส่งงาน ไม่สนใจทำงานและขาดอุปกรณ์การเรียน

4.3 การประเมินผลภาคปฏิบัติมักไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอน มักเป็นไปตามอารมณ์และความพอใจของผู้สอน

5. ด้านปัญหา

5.1 หนังสือแบบเรียนของกรมวิชาการยังไม่ค่อยละเอียด นำไปปฏิบัติยาก หนังสือใช้ประกอบการเรียนการสอนยังมีไม่เพียงพอ และแต่ละเล่มผู้เขียนมักอธิบายความหมายและข้อความแตกต่างกันไป ทำให้เกิดความสับสน โดยเฉพาะผู้สอนที่ไม่ได้ศึกษามาทางศิลปะจะเกิดปัญหาทางการสอนมาก

5.2 นักเรียนส่วนใหญ่ขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนอันเนื่องมาจากความยากจน และผู้ปกครองไม่เห็นคุณค่าของการเรียนวิชาศิลปะ จึงไม่สนับสนุนให้เด็กเรียน

5.3 การจัดหาอุปกรณ์ของหมวดวิชาศิลปะมีปัญหามาก เพราะผู้บริหารส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญของวิชาศิลปะศึกษา เพื่อความสะดวก ครูศิลปะศึกษาบางคนต้องซื้อหรือจัดหาอุปกรณ์การสอนมาเองโดยใช้ทุนทรัพย์ส่วนตัว

5.4 โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีห้องปฏิบัติการศิลปะ ห้องปฏิบัติงานในห้องเรียนจึงไม่ได้รับความสะดวก บางโรงเรียนมีห้องปฏิบัติงานก็อยู่ในสภาพทรุดโทรม บางโรงเรียนมีห้องปฏิบัติงานแต่ก็ไม่เป็นสัดส่วน ขาดความสะดวกในการใช้ประโยชน์

5.5 โรงเรียนในชนบท สภาพทางเศรษฐกิจมีผลบั่นทอนการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ในระดับพื้นฐานของเด็ก นอกจากนี้ชุมชนยังมองข้ามความเคลื่อนไหวทางด้านศิลปะของเด็ก

5.6 ครูส่วนใหญ่ต้องการที่จะเข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับศิลปะ แต่มักจะไม่ทันไป สาเหตุมักเกิดจาก ผู้บริหารส่วนใหญ่มองข้ามความสำคัญ ไม่ทราบข่าวสวการสัมมนา ไม่มีการจัดอบรมในท้องถิ่น และโรงเรียนไม่มีงบประมาณจัดส่งครูไปอบรมสัมมนา

5.7 ครูศิลปะศึกษาไม่ได้รับความกระจ่ายเมื่อขอคำปรึกษาจากศึกษานิเทศก์ และไม่เคยพบหรือไม่รู้จักศึกษานิเทศก์

ครูศิลปะศึกษาที่มีความประสงค์ที่จะจัดให้มีการพบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และมีการจัดทำวารสารเพื่อสื่อสารด้านความรู้ ความเคลื่อนไหวทางศิลปะทั่ว ๆ ไป ทั้งส่วนกลางและต่างจังหวัด

ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ (2526 : 63 - 64) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรวิชาศิลปะศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรดังนี้

1. ด้านเนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตร

1.1 ควรเขียนจุดประสงค์ของวิชาเลือกแต่ละรายวิชาให้เด่นชัดว่า แต่ละรายวิชาจะให้สอนอย่างไรแค่ไหน

1.2 ควรเขียนเนื้อหาและคำอธิบายรายวิชาเลือกให้ครบลง ให้ชัดเจนขึ้นว่าจะให้ครูสอนเนื้อหาอะไรบ้าง

2. ด้านการเรียนการสอน

2.1 ควรส่งเสริมให้โรงเรียนเปิดแผนการเรียนศิลปศึกษา แขนงทัศนศิลปศึกษาให้มากขึ้น

2.2 ควรจัดหาหรือบรรจุครูแขนงทัศนศิลปศึกษาให้มีจำนวนเพียงพอกับความต้องการของโรงเรียน

3. ด้านการใช้สื่อการสอน

ควรจัดหาหรือส่งเสริมให้โรงเรียนมีสื่อการสอนอย่างพอเพียง

กนกรัตน์ ชาญวีรกูล (2524 : 137 - 138) ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 พบปัญหาการใช้หลักสูตร ดังนี้

1. ด้านเนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตร

1.1 ครูไม่เข้าใจหลักสูตร หลักสูตรไม่เหมาะสมกับโรงเรียนในบางท้องถิ่น และ การใช้หลักสูตรไม่ตรงเป้าหมายที่วางไว้

1.2 เอกสารหลักสูตรไม่เพียงพอ เนื้อหาหลักสูตรมีมากเกินไปไม่เหมาะสมกับเวลาเรียน เนื้อหาหลักสูตรยากและสลับซับซ้อน ไม่เหมาะกับความวุฒิภาวะของนักเรียน

2. ด้านการเรียนการสอน

2.1 ขาดอุปกรณ์ที่ช่วยเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เวลาเรียนจำกัด ทำให้เป็นอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ตรงตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

2.2 ครูยังใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดิม โดยไม่สนใจกิจกรรมใหม่ ๆ

3. ด้านสื่อการสอน

สื่อการเรียนมีไม่เพียงพอ และขาดงบประมาณจัดซื้อ

4. ด้านการวัดผลและประเมินผล

ครูไม่สนใจการประเมินผล และนักเรียนไม่สนใจสอบแก้ตัว

นอกจากปัญหาที่กล่าวมาแล้วยังมีปัญหาด้านบุคลากรไม่เพียงพอ ใช้บุคลากรไม่ตรงกับ ความถนัดและความสามารถ ขาดครูที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน

ไพโรจน์ รุจิระวิจักขณ์ (2529 : 89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความรู้และเจตคติ ต่อศิลปะศึกษาของครูศิลปศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า ครูศิลปศึกษา ปฏิบัติตนดังนี้

1. ด้านเนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตร

1.1 ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากหลักสูตร แผนการสอน หรือเอกสารต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนศิลปะศึกษา ให้เข้าใจชัดเจนในหลักการ ความมุ่งหมาย และเนื้อหา รายละเอียดเกี่ยวกับศิลปะศึกษา

2. ด้านการเรียนการสอน

2.1 ถือเป็นหน้าที่โดยตรงที่จะต้องศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ เพื่อที่จะได้นำความรู้ เหล่านั้นไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนศิลปะศึกษาให้นักเรียนได้รับประโยชน์มากที่สุด

2.2 ให้ความสำคัญแก่วิชาศิลปะเท่าเทียมกับวิชาอื่น ๆ

ครูศิลปศึกษาตระหนักถึงหน้าที่อันสำคัญของตนอยู่เสมอ หาโอกาสเข้าร่วมประชุมทาง วิชาการ สัมมนา อบรมปฏิบัติการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจให้มากขึ้น ติดตามข่าว ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับศิลปะและศิลปะศึกษาจากสื่อมวลชน

วุฒิ วัฒนสิน (2530 : 133) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ศิลปะศึกษาเกี่ยวกับรายวิชาทัศนศึกษา ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 พบว่า

1. ด้านเนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตร

1.1 เนื้อหาวิชาทัศนศิลป์ศึกษา ที่เป็นวิชาบังคับในชั้น ม.1 ม.2 น้อยเกินไปน่าจะ ไม่เพียงพอสำหรับเป็นพื้นฐานความรู้ในการศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป

1.2 คำอธิบายรายวิชา ศ 101 ศ 102 และ ศ 205 ศ 206 มีความแตกต่างกัน เพียงเล็กน้อย ขาดรายละเอียดอาจทำให้เกิดการซ้ำซ้อนกันในการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้

2. ด้านการวัดผลและประเมินผล

ครูขาดการประเมินผลก่อนเรียน ทำให้ไม่ทราบพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียนจึงไม่ แน่ใจว่าเนื้อหาวิชาทัศนศิลป์ศึกษาในชั้นมัธยมศึกษามีความต่อเนื่องกับความรู้พื้นฐานที่เรียนมาในชั้น ประถมศึกษา

จางงศ์ อินทองคำ (2527 : 85 - 94) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาและความ ต้องการทางด้านการสอนของครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ เกษตร ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2525 ในวิทยาลัยเกษตรกรรม พบว่า

1. ด้านการเรียนการสอน

1.1 ผลการเปรียบเทียบปัญหาในการสอนพบว่า ครูชายและหญิงมีปัญหาในการสอน ไม่แตกต่างกัน

1.2 ครูส่วนมากสอนแบบบรรยายและสาธิต นักเรียนจึงมีส่วนร่วมในกิจกรรมน้อย มาก เป็นเหตุให้นักเรียนเบื่อหน่ายต่อการเรียน

1.3 ครูมีภาระหนัก บางคนต้องสอนหลายวิชา หลายระดับชั้น บางคนต้องทำงาน อื่น ๆ และครูส่วนมากมีจำนวนชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์มาก ทำให้ครูมีปัญหากับการไม่มี เวลาในการเตรียมการสอน

2. ด้านการวัดผลและประเมินผล

2.1 ในการวัดผลและประเมินผล ครูได้ใช้วิธีการหลายวิธี เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบข้อเขียน การสอบภาคปฏิบัติ และการตรวจผลงานของนักเรียน

2.2 ความรู้พื้นฐานเดิมของนักเรียนไม่ดีพอ ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายและไม่ค่อยสนใจเรียน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (exploratory research) เพื่อศึกษาถึงสภาพการณ์การสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ วิชาเอกศิลปศึกษา ในวิทยาลัยครู กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้จากผู้สอนวิชาสุนทรียศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2531 ภาควิชาศิลปศึกษา วิทยาลัยครูละ 1 คน จำนวน 36 แห่ง ของกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 36 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม (questionnaires) ขึ้นเอง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรวิชาสุนทรียศาสตร์หลักสูตรปริญญาตรี ตรีศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2529 และฉบับแก้ไขพุทธศักราช 2529 ของสภาการฝึกหัดครู เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์มาแล้วอย่างน้อย 5 ปี เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

2. สร้างแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการณ์ ทวาวกิดเห็น และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. เนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตร
2. การเรียนการสอน
3. การใช้สื่อการสอน
4. การวัดผลและการประเมินผล

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ แบบสอบถามที่สร้างในครั้งนี้อยู่ประกอบด้วยแบบสำรวจรายการและแบบปลายเปิด

3. นำแบบสอบถามที่ได้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามให้เหมาะสม
4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปใช้กับกลุ่มประชากรที่ทำการวิจัย

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการในระหว่างเดือนกันยายน ถึงเดือนพฤศจิกายน 2531 โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. จัดส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือ ไปยังหัวหน้าภาควิชาศิลปะและ
 อาจารย์ผู้สอนวิชาสุนทรียศาสตร์ที่ใช้เป็นประชากรในการวิจัยทางไพรซีดีย์ และขอความอนุเคราะห์
 ให้ผู้ตอบส่งกลับไปที่ผู้วิจัยทางไพรซีดีย์ โดยผู้วิจัยขอของศนิกทวงตราไปรษณีย์พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ของ
 ถึงผู้วิจัยเรียบร้อยแล้ว

2. เมื่อครบกำหนดส่งแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามที่ส่งกลับมายังผู้วิจัย 30
 ฉบับ จากจำนวนแบบสอบถามทั้งสิ้น 36 ฉบับ เนื่องจากผู้วิจัยต้องการข้อมูลจากจำนวนประชากร
 ทั้งหมด จึงได้ดำเนินการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มประชากรที่ไม่ได้ส่งแบบสอบถามคืนมาอีกครั้งหนึ่ง
 โดยจัดส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือ ไปยังหัวหน้าภาควิชาศิลปะและอาจารย์ผู้สอน
 วิชาสุนทรียศาสตร์ทางไพรซีดีย์ และขอความอนุเคราะห์ให้ผู้ตอบส่งกลับมาให้ผู้วิจัยทางไพรซีดีย์
 โดยผู้วิจัยขอของศนิกทวงตราไปรษณีย์พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ของถึงผู้วิจัยเรียบร้อยแล้ว เมื่อครบกำหนด
 การส่งแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามส่งกลับมายังผู้วิจัยอีก 2 ฉบับ สำหรับแบบสอบถาม
 ที่ไม่ได้รับคืนนั้นเนื่องจากวิทยาลัยครูนั้นไม่ได้เปิดการสอนวิชาเอกศิลปศึกษา

ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนทั้งสิ้น 32 ฉบับ จากจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 36 ฉบับ
 คิดเป็นร้อยละ 88.88

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่กลุ่มประชากรในการวิจัยตอบมาวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม โดยพิจารณาจากการตอบแบบสอบถามครบ
 ทุกข้อ เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่เป็นแบบสำรวจรายการมาจัดกระทำข้อมูลดังนี้

2.1 ตรวจสอบให้คะแนนแบบสอบถามโดยใช้หลักเกณฑ์ตามแบบลิเคิร์ต (Likert)
 (Best. 1959 : 157 - 160) ดังนี้

มากที่สุด	ให้	5	คะแนน
มาก	ให้	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
น้อย	ให้	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

2.2 หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และความเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (standard deviation)

2.3 นำค่าคะแนนเฉลี่ยของแต่ละข้อมาประเมินโดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

ตั้งแต่	1.00 - 1.50	อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด
มากกว่า	1.50 - 2.50	อยู่ในเกณฑ์ น้อย
มากกว่า	2.50 - 3.50	อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง
มากกว่า	3.50 - 4.50	อยู่ในเกณฑ์ มาก
มากกว่า	4.50 - 5.00	อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด

3. ข้อมูลแบบปลายเปิดเป็นปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีสรุปใจความตามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ ตามหลักสูตรกรมการฝึกหัดครู

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าเฉลี่ย ซึ่งคำนวณจากสูตร (ลัดดาวัลย์ หวังพานิช. 2529 : 31)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่ได้จากกลุ่มประชากร

ΣX แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนน

N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

2. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งคำนวณจากสูตร (ลัดดาวัลย์ หวังพานิช. 2529 :

43)

$$SD. = \sqrt{\frac{N}{E} \frac{(X - \bar{X})^2}{N}}$$

เมื่อ SD. แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มประชากร

$X_1, X_2 \dots X_n$ แทน คะแนน n ตัว

N แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

N แทน จำนวนประชากร

SD. แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลำดับดังนี้

ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการณ์การเรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน
 - 1.1 เนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตร
 - 1.2 การเรียนการสอน
 - 1.3 การใช้สื่อการสอน
 - 1.4 การวัดผลและการประเมินผล
2. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการเรียนสุนทรียศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สภาพการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์
ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้สอนวิชาสุนทรียศาสตร์มาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย
และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งปรากฏผลดังตาราง 1 - 4 ดังนี้

1. สภาพการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตร

ตาราง 1 เนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตร

ลำดับที่	ความคิดเห็น	\bar{X}	SD.
1.	วิชาสุนทรียศาสตร์ควรบรรจุในหลักสูตรวิชาเอกศิลปศึกษา ของกรมการฝึกหัดครู	4.17	.81
2.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาสุนทรียศาสตร์มีความเหมาะสม และชัดเจน	2.75	.81
3.	เนื้อหาวิชาสุนทรียศาสตร์ที่เขียนไว้ในหลักสูตร ใช้เป็นแนว การสอนได้	3.00	.72
4.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรช่วยให้รู้ถึงความสำคัญของวิชา สุนทรียศาสตร์	3.71	.90
5.	เนื้อหาวิชาสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	3.32	.61
6.	เนื้อหาวิชาเหมาะสมกับเวลาตลอดภาคเรียน 16 สัปดาห์	2.64	.78
7.	เนื้อหาวิชาเหมาะสมกับความรู้พื้นฐานของนักศึกษา	2.32	.90
8.	เนื้อหาวิชาที่กำหนดมีการเรียงลำดับได้เหมาะสม	2.71	.76
9.	เนื้อหาวิชาเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน	3.03	.96
10.	เนื้อหาวิชาเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพครูศิลปะ	3.46	.96
11.	เนื้อหาวิชาเป็นประโยชน์ต่อการเรียนวิชาศิลปะในสาขาอื่น ๆ	3.06	.87
12.	เนื้อหาวิชาเป็นประโยชน์ต่อความคิดทางศิลปะ	4.07	.76

ผลจากการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการณ์และความคิดเห็นที่เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตร พบว่าวิชาสุนทรียศาสตร์ควรบรรจุในหลักสูตรศิลปะศึกษา กรมการฝึกหัดครู มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ เนื้อหาวิชาสุนทรียศาสตร์เป็นประโยชน์ต่อความคิดทางศิลปะ คือ มีค่าเฉลี่ย 4.17 และ 4.07 ตามลำดับ สำหรับความคิดเห็นในประเด็นที่ว่าเนื้อหาวิชาสุนทรียศาสตร์เหมาะสมกับเวลาตลอดภาคเรียน 16 สัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สูงขึ้นไปคือเนื้อหาวิชาสุนทรียศาสตร์ที่กำหนดให้มีการเรียงลำดับให้เหมาะสม คือ มีค่าเฉลี่ย 2.64 และ 2.71 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตร พบว่าเนื้อหาวิชาสุนทรียศาสตร์เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพครูศิลปะ และเนื้อหาวิชาสุนทรียศาสตร์เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวันมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด โดยแต่ละความคิดเห็นมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน .96 สำหรับความความคิดเห็นที่มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยที่สุด คือ เนื้อหาวิชาสุนทรียศาสตร์สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คือ มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .61

2. สภาพการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน

ตาราง 2 แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนการสอน

ลำดับที่	แนวปฏิบัติ	\bar{X}	SD.
1.	ท่านวางแผนการสอนร่วมกับผู้สอนในภาควิชาเดียวกัน	3.03	1.73
2.	ท่านเตรียมการสอนล่วงหน้า	3.89	.73
3.	ท่านสอนโดยยึดจุดมุ่งหมายของวิชา	3.82	.61
4.	ท่านชี้แจงรายละเอียดแก่นักศึกษาก่อนเริ่มเรียน	3.96	.69
5.	ท่านบอกแหล่งความรู้แก่นักศึกษา	3.86	.66
6.	ท่านเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น	4.25	.79 *
7.	ท่านให้นักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	3.78	.84
8.	ท่านฝึกให้นักศึกษามีความรับผิดชอบ	3.96	.79
9.	ท่านพยายามสร้างบรรยากาศที่ดีในการสอน	4.03	.83 *
10.	ท่านพยายามเชื่อมโยงเนื้อหาวิชากับการนำไปใช้ หรือความคิด ด้านอื่น ๆ	3.85	.70
11.	ท่านคิดว่า การแบ่งเวลาสอน (3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์) มีความ เหมาะสม	3.32	.73
12.	ในการสอนท่านเน้นเนื้อหาวิชาต่อไปนี้		
	12.1 ความหมายของสุนทรียศาสตร์	3.89	.73
	12.2 วิวัฒนาการสุนทรียศาสตร์	3.21	.87

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับที่	แนวปฏิบัติ	\bar{X}	SD.
	12.3 ทรรศนะทางสุนทรียศาสตร์	3.67	.81
	12.4 เปรียบเทียบสุนทรียศาสตร์ตะวันตกกับตะวันออก	3.46	.69
	12.5 สุนทรียศาสตร์และศิลปวิจารณ์	3.82	.81
13.	ใช้วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนดังต่อไปนี้		
	13.1 การบรรยาย	3.82	.77
	13.2 การอภิปราย	3.14	.08
	13.3 การสัมมนา	1.92	.76
	13.4 การเชิญวิทยากรมาบรรยาย	1.82	1.05
	13.5 การค้นคว้าและรายงาน	3.67	.47
	13.6 การสอนเป็นคณะ	2.25	1.14
	13.7 การศึกษานอกสถานที่	2.39	.83
	13.8 การใช้บทบาทสมมุติและสถานการณ์จำลอง	2.32	1.05
	13.9 การสาธิต	2.57	1.10
	13.10 การฝึกปฏิบัติ	3.07	.97
	13.11 การใช้ชุดการสอนหรือหน่วยการเรียนการสอน	1.92	.85

ผลจากการวิเคราะห์สภาพการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนพบว่า แนวปฏิบัติที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้สอนพยายามสร้างบรรยากาศที่ดีในการสอน คือ มีค่าเฉลี่ย 4.23 และ 4.03 ตามลำดับ สำหรับแนวปฏิบัติที่ผู้สอนใช้วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเชิงวิทยากรมาบรรยาย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สูงสุดขึ้นไปคือผู้สอนใช้วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนแบบการสัมมนา และแบบการใช้ชุดการสอนหรือหน่วยการเรียนการสอน คือ มีค่าเฉลี่ย 1.82 และ 1.92 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่า แนวปฏิบัติที่ผู้สอนใช้วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสาธิต มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด สำหรับแนวปฏิบัติที่ผู้สอนใช้วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนแบบการค้นคว้าและรายงาน มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำสุด คือ มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.01 และ .47 ตามลำดับ

สำหรับข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการเรียนการสอนจากแบบสอบถามปลายเปิดมีดังนี้

1. ผู้สอนที่สอนวิชาเดียวกันควรแลกเปลี่ยนแนวความคิดในการสอนซึ่งกันและกัน
2. ควรมีการสัมมนาวิชาสุนทรียศาสตร์ เพื่อสร้างเอกสารตำรา สื่อการสอน ฯลฯ
3. ควรผลิตเอกสารและตำราให้มากขึ้น
4. ผู้ที่แต่งตำราควรใช้ศัพท์ที่เข้าใจง่าย ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองได้
5. ในการทำชุดการสอนถ้าเป็นไปได้ให้นักศึกษานิเทศก์กรมการฝึกหัดครูควรจัดทำ

ชุดการสอนให้เหมือนกัน ๓6 แห่ง พร้อมทั้งคู่มือการใช้

3. สภาพการณ์และความคิดเห็นด้านการใช้สื่อการสอน

ตาราง 3 แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน

ลำดับที่	แนวปฏิบัติ	\bar{X}	SD.
1.	ท่านใช้สื่อการสอนประกอบการสอนเสมอ	3.32	.77
2.	ท่านใช้สื่อการสอนประกอบการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ เพื่อจุดมุ่งหมายต่อไปนี้		
2.1	เพื่อเร้าความสนใจ	3.85	.75
2.2	เพื่อเพิ่มประสบการณ์และขยายความรู้	3.92	.66
2.3	เพื่อให้บทเรียนแจ่มกระจ่างเข้าใจง่าย	4.03	.69
2.4	เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน	3.43	.87
2.5	เพื่อมอบหมายงานให้ปฏิบัติ	3.17	.90
3.	ท่านใช้สื่อการสอนดังนี้		
3.1	ห้องสมุด	3.82	.72
3.2	หนังสือ	4.00	.66
3.3	วิทยากร	1.85	1.14
3.4	ภาพหรือผลงานศิลปะ	4.25	.64
3.5	โทรทัศน์และแถบบันทึกภาพ	2.53	1.17
3.6	สไลด์หรือฟิล์มสกริป	3.85	.80
3.7	แถบบันทึกเสียง	2.03	1.10

ตาราง 3 (ต่อ)

ลำดับที่	แนวปฏิบัติ	\bar{X}	SD.
	3.8 วิทยุ	1.60	.73
	3.9 แผ่นโปรงใส	2.39	1.19
4.	สื่อการสอนมีปริมาณเพียงพอ	2.39	.91
5.	ท่านจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการเรียนการสอน วิชาสุนทรียศาสตร์ดังต่อไปนี้		
	5.1 การเชิญวิทยากรมาบรรยาย	1.64	1.06
	5.2 การฉายภาพยนตร์หรือแถบบันทึกภาพ	2.42	1.19
	5.3 การทัศนศึกษา	2.53	.99
	5.4 การแสดงบทบาทสมมุติและสถานการณ์จำลอง	2.10	.97
6.	พฤติกรรมของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ของท่าน		
	6.1 เห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือดี	3.28	.65
	6.2 รู้จักวิธีทำงานที่ดีและถูกต้อง	3.28	.59
	6.3 มักถือโอกาสหลีกเลี่ยงการเรียนในชั้น	2.03	.74

ผลจากการวิเคราะห์สภาพการณ์และความคิดเห็นด้านการใช้สื่อการสอน พบว่าแนวปฏิบัติ
ที่ผู้สอนใช้ประกอบการสอนโดยใช้ภาพหรือผลงานศิลปะเป็นสื่อการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา
คือ ผู้สอนใช้สื่อการสอนประกอบการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์เพื่อให้บทเรียนแจ่มกระจ่างเข้าใจง่าย

คือ มีค่าเฉลี่ย 4.25 และ 4.03 ตามลำดับ สำหรับแนวปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้สอนใช้วิทยุ เป็นสื่อการสอน สูงขึ้นไปคือผู้สอนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์โดยการเชิญ วิทยากรมาบรรยาย คือ มีค่าเฉลี่ย 1.60 และ 1.64 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่าแนวปฏิบัติที่ผู้สอนใช้แผ่นโปร่งใส และ ผู้สอนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์โดยการฉายภาพยนตร์หรือแถบบันทึกภาพ มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด สำหรับแนวปฏิบัติที่มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำสุด คือ พฤติกรรมของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านรู้จักวิธีทำงานที่ดีและถูกต้อง คือ มี ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.19 และ .59 ตามลำดับ

✕ สำหรับข้อเสนอแนะในการใช้สื่อการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจากการตอบ แบบสอบถามปลายเปิด สรุปได้ดังนี้

1. การเรียนโดยใช้สื่อการสอนและวิทยากรช่วยทำให้นักศึกษากระตือรือร้นและขยันที่จะเรียนมากกว่าที่เป็นอยู่
2. ควรมื่อสื่อการสอนของภาควิชาโดยเฉพาะ และควรมีจำนวนมากพอ
3. ควรผลิตสื่อการสอนเรื่องสุนทรียศาสตร์หลาย ๆ ประเภท เพื่อที่จะได้เลือกใช้ได้ ถูกต้องกับจุดมุ่งหมายและเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา
4. กรมการฝึกหัดครูควรส่งเสริมให้จัดท้าวสดูให้เพียงพอ เพราะจะใช้เป็นสื่อการสอน ในการเรียนวิชาอื่น ๆ ด้วย
5. ควรร่วมมือกันระหว่างภาควิชาของแต่ละวิทยาลัยครูในการผลิตหรือเลือกสื่อการสอน
6. เมื่อสร้างสื่อการสอนขึ้นมาแล้วควรจัดสัมมนาเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนนี้
7. ควรจัดห้องหนังสือสำหรับภาควิชาเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าโดยตรง
8. พยายามหาสื่อการสอนเพิ่มเติมโดยจัดทำขึ้นเอง
9. อุปรณ์เกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาสำหรับภาควิชาศิลปะควรมีเป็นของภาควิชา โดยเฉพาะ เพราะว่าการเรียนศิลปะไม่เฉพาะแต่วิชาสุนทรียศาสตร์เท่านั้นที่จำเป็นต้องใช้วิชาอื่น ๆ จำเป็นต้องใช้ด้วย การใช้รวมทั้งวิทยาลัยไม่สะดวก

4. สภาพการณ์และความกึกเห็นด้านการวัดผลและประเมินผลวิชาสุนทรียศาสตร์

ตาราง 4 แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล

ลำดับที่	แนวปฏิบัติ	\bar{X}	SD.
1.	ท่านวางแผนการวัดผลและประเมินผลร่วมกับผู้สอนวิชาเดียวกัน	2.39	1.10
2.	ท่านชี้แจงการวัดผลและประเมินผลก่อนเรียน	3.75	.92
3.	ท่านมีการทดสอบก่อนการเรียน	2.60	.91
4.	ท่านวัดผลและประเมินผลทั้งในระหว่างเรียนและหลังเรียน	3.46	.99
5.	ท่านใช้วิธีวัดผลและประเมินผลดังต่อไปนี้		
	5.1 จากข้อทดสอบ	3.89	.68
	5.2 จากการทำรายงาน	3.64	.62
	5.3 จากการร่วมอภิปราย	3.10	.91
6.	การวัดผลและประเมินผลท่านเน้นด้าน		
	6.1 ความรู้	3.78	.68
	6.2 ทักษะ	3.25	1.07
	6.3 ทศนคติ	3.82	.72
7.	ท่านแบ่งคะแนนระหว่างภาคเรียนและปลายภาคเรียนดังนี้		
	7.1 80 - 20	1.57	1.06 *
	7.2 70 - 30	2.46	1.64 *
	7.3 60 - 40	3.07	1.53
	7.4 50 - 50	1.96	1.47

ตาราง 4 (ต่อ)

ลำดับที่	แนวปฏิบัติ	\bar{X}	SD.
8.	ท่านใช้ข้อทดสอบต่อไปนี้ในการวัดผล		
	8.1 แบบปรนัย	3.46	1.50
	8.2 แบบอัตนัย	2.82	1.61
	8.3 ทั้งแบบปรนัยและอัตนัย	4.00	1.57
9.	ท่านออกข้อสอบโดยยึดจุดมุ่งหมายของวิชานี้	4.00	.54
10.	ประเภทของคำถามในข้อสอบใช้ประเภทต่อไปนี้		
	10.1 ความรู้	3.67	.61
	10.2 ความเข้าใจ	4.14	.70
	10.3 การนำไปใช้	3.82	.77
	10.4 การวิเคราะห์	3.53	.79
	10.5 การสังเคราะห์	3.07	1.05
	10.6 การประเมินค่า	3.53	.82
11.	ท่านวัดผลและประเมินผลการเรียนสุนทรียศาสตร์ทุกครั้ง	3.35	.95
12.	ท่านเปิดโอกาสให้นักศึกษาร่วมสร้างเกณฑ์ประเมินผล วิชาสุนทรียศาสตร์	2.67	.90
13.	ท่านบันทึกพฤติกรรมความร่วมมืออภิปรายและกิจกรรมของนักศึกษา	3.07	.71
14.	ท่านวิจารณ์การรายงาน อภิปราย หรือการทดสอบของ นักศึกษาทุกครั้ง	3.71	.71

ตาราง 4 (ต่อ)

ลำดับที่	แนวปฏิบัติ	\bar{X}	SD.
15.	ท่านให้นักศึกษาร่วมประเมินผลของเพื่อนนักศึกษาด้วย	2.85	.80
16.	เมื่อท่านวัดผลและประเมินผลแล้วปรากฏว่านักศึกษาพัฒนาความสามารถขึ้น	3.71	.77
17.	ท่านนำการวัดผลและประเมินผลมาปรับปรุงการเรียนการสอน	3.64	.78

ผลจากการวิเคราะห์สภาพการณ์และความคิดเห็นด้านการประเมินผลการเรียนการสอน พบว่าแนวปฏิบัติที่ใช้คำถามด้านความเข้าใจในข้อสอบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาผู้สอนออกข้อสอบ โดยยึดจุดมุ่งหมายของวิชา คือ มีค่าเฉลี่ย 4.14 และ 4.00 ตามลำดับ สำหรับแนวปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้สอนแบ่งคะแนนระหว่างภาคเรียนและปลายภาคเรียนแบบ 80 - 20 สูงขึ้นไป คือ ผู้สอนแบ่งคะแนนระหว่างภาคเรียนและปลายภาคแบบ 50 - 50 คือ มีค่าเฉลี่ย 1.57 และ 1.96 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ความเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่า แนวปฏิบัติที่ผู้สอนแบ่งคะแนนระหว่างภาคเรียนและปลายภาคเรียนแบบ 70 - 30 มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด และแนวปฏิบัติที่ใช้คำถามด้านความรู้ในข้อสอบ มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยที่สุด คือ มีค่า 1.64 และ .61 ตามลำดับ

สำหรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประเมินผลจากแบบสอบถามปลายเปิด สรุปได้ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ควรจัดทำข้อสอบมาตรฐานขึ้น
2. จากการประเมินผล การสังเกตพฤติกรรมครูยาก เพราะมีผู้เรียนบางคนดูเรียบ ๆ เฉย ๆ แต่กลับทำแบบทดสอบได้ดีกว่าคนชอบออกความคิดเห็น
3. ควรประเมินผลการเรียนโดยการเปรียบเทียบจากการทดสอบก่อนเริ่มบทเรียน และหลังจากเรียนจบในแต่ละเนื้อหาวิชา
4. ในบางครั้งการประเมินผลควรดูจากความเข้าใจ และความสามารถของผู้เรียน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์

ลำดับที่	ความคิดเห็น	\bar{X}	SD.
1.	ความเข้าใจเรื่องสุนทรียศาสตร์ของผู้สอนยังสับสน	3.20	1.33
2.	ผู้สอนไม่เคยเรียนวิชานี้มาโดยตลอด การถ่ายทอดจึงไม่ตรงตามวัตถุประสงค์	3.21	1.22
3.	การจัดลำดับเนื้อหาวิชาในการสอนวกวนไม่เป็นไปตามลำดับ	2.80	1.19
4.	ห้องสมุดในสถานศึกษาขาดแคลนตำราและเอกสารในการค้นคว้า	3.71	1.24
5.	แหล่งค้นคว้าในห้องดินมีน้อย	4.03	1.17
6.	ตำราและเอกสารวิชาสุนทรียศาสตร์หาได้ยากในห้องตลาด	4.32	.86
7.	เนื้อหาวิชาสุนทรียศาสตร์เข้าใจยาก ผู้เรียนจึงเกิดความเบื่อหน่าย	3.78	1.24
8.	ผู้สอนหาความรู้เพิ่มเติมจากการสัมมนาแต่ละครั้งก็ยังไม่เพียงพอที่แน่นอนไม่ได้	3.96	.88
9.	หลังจากวัดผลและประเมินผลแล้ว ผู้เรียนไม่บรรลุตามเป้าหมาย	3.17	.98

ผลจากการวิเคราะห์ปัญหาการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ พบว่าความคิดเห็นในเรื่องตำราและเอกสารวิชาสุนทรียศาสตร์หาได้ยากในห้องตลาดมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ แหล่งค้นคว้าในห้องดินมีน้อย คือ มีค่าเฉลี่ย 4.32 และ 4.03 ตามลำดับ สำหรับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการจัดลำดับเนื้อหาวิชาในการสอนวกวนไม่เป็นไปตามลำดับ สูงขึ้นไป คือ หลังจากวัดผลและประเมินผลแล้ว ผู้เรียนไม่บรรลุตามเป้าหมาย คือ มีค่าเฉลี่ย 2.89 และ 3.17 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่า ความคิดเห็นด้านความเข้าใจเรื่องสุนทรียศาสตร์ของผู้สอนยังสับสนมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด ส่วนความคิดเห็นที่มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำสุด คือ ตำราและเอกสารวิชาสุนทรียศาสตร์หาได้ยากในห้องตลาด ซึ่งมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.33 และ .86 ตามลำดับ

สำหรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์จากแบบสอบถามปลายเปิดสรุปได้ดังนี้

1. ในเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาทางศิลปะ ผู้เรียนเข้าใจยาก
2. ผู้เรียนที่ไม่เคยเรียนศิลปะมาก่อน เมื่อมาเรียนวิชาเอกศิลปะภายหลังมองไม่เห็นความสำคัญของเนื้อหาวิชานี้
3. สื่อการสอนอย่างมีประสิทธิภาพมีไม่เพียงพอ
4. เนื่องจากวิชาสุนทรียศาสตร์มีเนื้อหาวิชาค่อนข้างเป็นนามธรรมมาก เวลาสอนบางครั้งผู้สอนตั้งใจจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในบทเรียนตามเป้าหมายที่วางไว้มากเกินไป อาจทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนตึงเครียด
5. ผู้เรียนยังขาดวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนรู้เรื่องสุนทรียศาสตร์ จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายถึงแม้ว่าผู้สอนจะเสนอแนะได้ดีเพียงใดก็ตาม
6. ห้องเรียนไม่เป็นเอกเทศ
7. ผู้สอนต้องรับผิดชอบในการสอนหลายวิชา จึงทำให้การสอนด้อยคุณภาพลงไป
8. ที่ตั้งของวิทยาลัยและแหล่งวัสดุในห้องเรียนอยู่ห่างไกลกันมาก
9. วิชาสุนทรียศาสตร์เป็นวิชาที่ค่อนข้างเป็นนามธรรม จึงเกิดปัญหาที่ว่าต่างคนต่างรู้ต่างจิตต่างใจ รวมไปถึงต่างประสบการณ์ จึงเป็นผลให้การถ่ายทอดให้กับผู้เรียนไม่เหมือนกัน
10. ปัญหาจากหลักสูตรที่มีคำจำกัดความขยายเนื้อหาใจความแค่งสามประโยค ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปตามครรถองของผู้สอน ผู้มีความรู้มากสอนมาก ผู้มีความรู้น้อยสอนน้อย ซึ่งอาจทำให้แต่ละวิทยาลัยในสถาบันกรมการฝึกหัดครูอาจสอนเนื้อหาไม่เหมือนกัน

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตรวิชาสุนทรียศาสตร์
2. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ดังนี้
 - 2.1 แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์
 - 2.2 แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์
 - 2.3 แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลวิชาสุนทรียศาสตร์
3. เพื่อศึกษาปัญหาการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์

ประชากร

ประชากรได้จากผู้สอนวิชาสุนทรียศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2531 ภาควิชาศิลปศึกษา
ในวิทยาลัยครู จำนวน 32 คน จากจำนวนประชากร 36 คน คิดเป็นร้อยละ 88.88

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยคำถามแบบสำรวจรายการ และ
แบบสอบถามปลายเปิด

ตอนที่ 1 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับสภาพการณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งแบ่งออกเป็น
4 ด้านดังนี้

1. เนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตร
2. กิจกรรมการเรียนการสอน
3. การใช้สื่อการสอน
4. การวัดผลและการประเมินผล

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับปัญหาการสอนสุนทรียศาสตร์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามไปยังประชากรในการวิจัยทางไปรษณีย์ และขอความอนุเคราะห์ให้ผู้ตอบส่งกลับให้ผู้วิจัยทางไปรษณีย์ โดยผู้วิจัยสอดซองผนึกดวงตราไปรษณียากรพร้อมทั้งจ่ายค่าซองให้ผู้วิจัยเรียบร้อย

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามผู้สอนวิชาสุนทรียศาสตร์ มาจัดกระทำข้อมูลดังนี้

1. ตรวจสอบให้คะแนนแบบสอบถามโดยใช้หลักเกณฑ์ดังนี้

มากที่สุด	ให้	5	คะแนน
มาก	ให้	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
น้อย	ให้	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน
2. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. นำค่าคะแนนเฉลี่ยของแต่ละข้อมาประเมินโดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

ตั้งแต่	1.00 - 1.50	อยู่ในเกณฑ์	น้อยที่สุด
มากกว่า	1.50 - 2.50	อยู่ในเกณฑ์	น้อย
มากกว่า	2.50 - 3.50	อยู่ในเกณฑ์	ปานกลาง
มากกว่า	3.50 - 4.50	อยู่ในเกณฑ์	มาก
มากกว่า	4.50 - 5.00	อยู่ในเกณฑ์	มากที่สุด

4. ข้อมูลแบบปลายเปิดเป็นปัญหาและข้อ เสนอแนะ ของผู้ตอบแบบสอบถามใช้วิธีสรุปใจความ ข้อ เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ ตามหลักสูตรกรมการฝึกหัดครู

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์สภาพการณ์เกี่ยวกับการ เรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ของผู้สอน สุนทรียศาสตร์ มีดังนี้

1. สภาพการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับการ เรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ สรุปได้ ดังนี้

1.1 ความคิดเห็นด้านเนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตร ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุดและอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างมาก คือ วิชาสุนทรียศาสตร์ควรบรรจุในหลักสูตรศิลปศึกษา กรมการฝึกหัดครู สำหรับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดและอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง คือ เนื้อหาวิชา สุนทรียศาสตร์สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1.2 แนวปฏิบัติด้านการเรียนการสอน ผู้สอนสุนทรียศาสตร์มีแนวการปฏิบัติที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติมาก คือ ผู้สอนพยายามสร้างบรรยากาศที่ดีในการสอน สำหรับ แนวปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดและอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติน้อย คือ ผู้สอนใช้วิธีสอนและกิจกรรมการเรียน การสอนแบบการเชิญวิทยากรมาบรรยาย

1.3 แนวปฏิบัติด้านการใช้สื่อการสอน แนวปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติมาก คือ ผู้สอนใช้ภาพหรือผลงานศิลปะเป็นสื่อการสอน สำหรับแนวปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดและอยู่ในเกณฑ์น้อย คือ ผู้สอนใช้วิทยุเป็นสื่อการสอน

1.4 แนวปฏิบัติด้านการวัดผลและประเมินผล แนวการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติมาก คือ ผู้สอนใช้คำถามด้านความเข้าใจในการเขียนข้อสอบวัดความเข้าใจ สำหรับแนวปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดและอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติน้อย คือ ผู้สอนแบ่งคะแนนภาคเรียนและปลายภาคเรียนแบบ 70 - 30

1.5 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการเรียนการสอนจากการตอบแบบสอบถาม ปลายเปิด มีดังนี้

1.5.1 ผู้สอนที่สอนวิชาเดียวกันควรแลกเปลี่ยนแนวความคิดในการสอนซึ่งกันและกัน

1.5.2 ควรมีการสัมมนาวิชาสุนทรียศาสตร์เพื่อสร้างเอกสารตำรา สื่อการสอน ฯลฯ ในการผลิตเอกสารและตำรานั้น ผู้แต่งตำราควรใช้ศัพท์ที่เข้าใจง่าย ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองได้ สำหรับสื่อการสอน กรมการฝึกหัดครูควรส่งเสริมให้มีการผลิตหลาย ๆ ประเภทเพื่อที่จะเลือกใช้ได้ถูกต้องกับจุดมุ่งหมายและเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ซึ่งทั้งนี้ควรร่วมมือกันระหว่างกรมการฝึกหัดครูและภาควิชาศิลปะของแต่ละวิทยาลัยครูในการผลิตหรือเลือกสื่อการสอน เมื่อสร้างขึ้นมาแล้วควรจัดสัมมนาเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนนี้ สำหรับชุดการสอนถ้าเป็นไปได้หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู ควรจัดทำชุดการสอนให้เหมือนกันทั้ง 36 แห่งพร้อมทั้งคู่มือการใช้

1.5.3 ผู้สอนพยายามหาสื่อการสอนเพิ่มเติมโดยจัดทำขึ้นเองเพราะเห็นว่าการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการสอนและวิทยากรช่วยทำให้นักศึกษากระตือรือร้นและขยันที่จะเรียนมากกว่าที่เป็นอยู่

1.5.4 ควรจัดห้องหนังสือสำหรับภาควิชาเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้

ค้นคว้าโดยตรง

1.5.5 อุปกรณ์เกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษาสำหรับภาควิชาศิลปะควรมี

เป็นของภาควิชาเองโดยเฉพาะ เพราะว่าการเรียนศิลปะไม่เฉพาะแต่วิชาสุนทรียศาสตร์เท่านั้น
ที่จำเป็นต้องใช้ วิชาอื่น ๆ ก็จำเป็นต้องใช้ด้วย การใช้รวมทั้งวิทยาลัยไม่สะดวก

1.5.6 เกี่ยวกับการประเมินผล สหวิทยาลัยต่าง ๆ ควรจัดทำข้อสอบ

มาตรฐานขึ้น

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ พบว่าความคิดเห็น
ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและมีปัญหาอยู่ในเกณฑ์มาก คือ คำราและเอกสารวิชาสุนทรียศาสตร์หาได้ยากใน
ห้องตลาด สำหรับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดและอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง คือ การจัดลำดับเนื้อหา
วิชาในการสอนทวนไม่เป็นไปตามลำดับ

และจากผลสรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์จากแบบสอบถาม
ปลายเปิด มีดังนี้

2.1 ผู้เรียนที่ไม่เคยเรียนศิลปะมาก่อน เมื่อมาเรียนวิชาเอกศิลปะภายหลังมอง
ไม่เห็นความสำคัญของเนื้อหาวิชานี้

2.2 สื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพมีไม่เพียงพอ

2.3 เนื่องจากวิชาสุนทรียศาสตร์มีเนื้อหาวิชาค่อนข้างเป็นนามธรรมมาก จึงเกิด
ปัญหาที่ว่าต่างคนต่างรู้ต่างจิตต่างใจรวมไปถึงต่างประสบการณ์ และคำจำกัดความขยายเนื้อหา
ใจความของหลักสูตรมีเพียงสองสามประโยค จึงทำให้การเรียนการสอนเป็นไปตามครรถองของ
ผู้สอน ซึ่งอาจทำให้แต่ละวิทยาลัยในสถาบันกรมการฝึกหัดครูอาจสอนเนื้อหาไม่เหมือนกัน

2.4 ผู้เรียนยังขาดวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียน
เกิดความเบื่อหน่ายถึงแม้ว่าผู้สอนจะเสนอแนะได้ดีเพียงใดก็ตาม

การอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์สภาพการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ของ
ผู้สอนสุนทรียศาสตร์ ปรากฏว่ามีประเด็นที่สำคัญควรแก่การนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. สภาพการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ปรากฏว่า

1.1 ความคิดเห็นด้านเนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตร

จากการวิจัยพบว่าผู้สอนวิชาสุนทรียศาสตร์มีความคิดเห็นว่าวิชาสุนทรียศาสตร์
ควรบรรจุในหลักสูตรศิลปศึกษาอยู่ในเกณฑ์มาก ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าเนื้อหาวิชาสุนทรียศาสตร์เป็น
ประโยชน์ต่อความคิดทางศิลปะ ซึ่งตรงกับรายงานโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการตามโครงการพัฒนา
วิธีสอน วิชาเอก-โท ศิลปศึกษาของวิทยาลัยครูว่า ความมุ่งหมายของการศึกษาวิชาสุนทรียศาสตร์
โดยทั่วไปก็คือ เพื่อสร้างความเข้าใจศิลปะทุกแขนงอย่างมีหลักการและเหตุผลอันเกี่ยวข้องกับ
พฤติกรรมและประสบการณ์ของมนุษย์ ไม่เฉพาะเจาะจงศิลปะแขนงใดแขนงหนึ่ง (อารี สุทธิพันธุ์.
2527 : 3) ซึ่งแสดงว่าเมื่อผู้เรียนเรียนสุนทรียศาสตร์แล้วสามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษามาใช้ให้เกิด
ประโยชน์ ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ วัชรินทร์ รัฐอดิศัย (2530 : 73 - 80) ว่า ครูศิลปศึกษา
เน้นการสอนเนื้อหาให้ตรงกับจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาศิลปศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ
เห็นคุณค่าและความสัมพันธ์ของศิลปะกับชีวิตประจำวัน ครูควรกำหนดเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกับวัย
และวุฒิของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีขึ้น

สำหรับเนื้อหาวิชาสุนทรียศาสตร์ มีความเหมาะสมกับความรู้พื้นฐานของนักศึกษา
อยู่ในเกณฑ์น้อย ซึ่งความคิดเห็นนี้แสดงว่า พื้นฐานของผู้เรียนเกี่ยวกับความรู้ทางด้านสุนทรียศาสตร์
มีน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิบูล จันทรแย้ม (2531 : 76 - 102) ว่าวิชาศิลปศึกษา
บังคับเรียนเฉพาะชั้น ม.1 และชั้น ม.2 ส่วนในชั้น ม.3 ไม่มีวิชาบังคับ ลักษณะเช่นนี้อาจทำให้
เด็กขาดความรู้ที่ต่อเนื่อง เมื่อเด็กไปเลือกเรียนวิชาศิลปศึกษาในระดับสูง มักจะล้มความรู้พื้นฐานเดิม

ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าสภาพการณ์เช่นนี้อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจาก หลักสูตรและการใช้หลักสูตร อันประกอบด้วยเนื้อหา และจุดมุ่งหมายเฉพาะ

จากการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้สอนวิชาสุนทรียศาสตร์อยู่ในเกณฑ์ปานกลางค่อนข้างมากเกี่ยวกับ เนื้อหาวิชาสุนทรียศาสตร์สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชาที่เขียนไว้ในหลักสูตรใช้เป็นแนวทางการสอนได้ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรช่วยให้รู้ถึงความสำคัญของวิชาสุนทรียศาสตร์ เนื้อหาวิชาเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน และเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพครูสอนศิลปะ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องสภาพการใช้หลักสูตรวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ (2526 : 63 - 64) เสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรว่า ควรเขียนจุดประสงค์ของวิชาเลือกแต่ละรายวิชาให้เด่นชัดว่า แต่ละรายวิชาจะให้สอนอย่างไรแค่ไหน และควรเขียนเนื้อหาและคำอธิบายรายวิชาเลือกให้แคบลง และกำหนดให้ชัดเจนว่าจะให้ครูสอนเนื้อหาอะไรบ้าง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของไพโรจน์ รุจิระวิจักขณ์ (2529 : 89) ว่า ครูควรศึกษาหาความรู้เดิมจากหลักสูตรแผนการสอนหรือเอกสารต่าง ๆ ให้เข้าใจชัดเจนในหลักการ ความมุ่งหมาย และเนื้อหา รายละเอียดวิชา ซึ่งทั้งนี้ถือเป็นหน้าที่โดยตรงที่จะต้องศึกษาหาความรู้ เพื่อนำไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนศิลปศึกษาให้นักเรียนได้รับประโยชน์มากที่สุด

1.2 แนวปฏิบัติด้านการเรียนการสอน

จากการวิจัยพบว่า แนวปฏิบัติที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น และผู้สอนพยายามสร้างบรรยากาศที่ดีในการสอน อยู่ในเกณฑ์มาก ซึ่งแนวปฏิบัตินี้ได้มีแนวคิดสอดคล้องกับการเรียนการสอนสมัยใหม่ คือ ควรเริ่มต้นที่นักเรียน โดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิชาศิลปะที่เกี่ยวข้องกับการมองเห็น ซึ่งมุ่งส่งเสริมเสรีภาพของนักเรียนใน ด้านการแสดงออก (อารี สุทธิพันธุ์. 2527 : 25) ไม่ว่าผู้สอนจะใช้วิธีสอนใด ๆ ก็ตาม ผู้เรียนควรจะได้มีโอกาสแสดงออกอย่างอิสระทางความคิดและการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาการรอบตัว (เลิศ อานันท์. 2528 : 62) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการพัฒนาการเรียนการสอน

แบบใหม่ที่เรียกว่า superlearning หรือ suggestopedia โดยให้นักเรียนนั่งอย่างสบายที่สุด และทำจิตใจให้สบายจากการฟังเพลงคลาสสิกเบา ๆ และวิธีการสอนก็เริ่มขึ้น ผู้สอนจะค่อย ๆ แนะนำภายใต้บรรยากาศอันรื่นรมย์ ในอารมณ์ที่เคลิบเคลิ้มนี้ นักเรียนสามารถจดจำสิ่งต่าง ๆ ที่ครูสอนได้อย่างง่ายดาย ผลปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูง คือนักเรียนสามารถเรียนรู้บทเรียนจากหลักสูตร 1 ปี ได้ภายในเวลาเพียงไม่กี่เดือน โรงเรียนนีโอฮิวแมนนิสในประเทศบัลแกเรียหลายแห่ง ได้นำเทคนิคการเรียนการสอนแบบนี้ไปใช้ ปรากฏผลว่าเด็ก ๆ มีความสุขต่อการเรียนรู้วิชาการใหม่ ๆ และสามารถใช้จิตใต้สำนึกของตัวเองจดจำข้อมูลทางวิชาการต่าง ๆ ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้นเป็นอย่างมาก (เกียรติวรรณ อมาตยกุล. 2529 : 32) จากผลการวิจัยที่ผู้สอนปฏิบัติ อยู่ในเกณฑ์ปานกลางค่อนข้างมาก คือเตรียมการสอนล่วงหน้า สอนโดยยึดจุดมุ่งหมายของวิชา ชี้แจงรายละเอียดแก่นักศึกษาก่อนเริ่มเรียน บอกแหล่งความรู้แก่นักศึกษา พยายามเชื่อมโยงทฤษฎี กับการนำไปใช้ในการเรียนหรือความคิดด้านอื่น ๆ และฝึกให้นักศึกษามีความรับผิดชอบตนเองในการ ที่จะศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนอกเวลาเรียน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีแห่งปัญญา (intellectualist theory) เพราะทฤษฎีนี้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถตามความเข้าใจของตน ครู เป็นผู้คอยเสนอแนะจัดกิจกรรมและเรื่องราวใกล้ ๆ ตัวนักเรียนก่อนแล้วขยายขอบข่ายของการรับรู้ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับการเรียนรู้และความแตกต่างแต่ละบุคคล การสอนตาม ทฤษฎีแห่งปัญญานี้มีผลดีมากกว่าผลเสีย เหมาะที่จะนำไปสอนได้ทุกระดับ (อารี สุทธิพันธุ์. 2515 : 29 - 30)

สำหรับการจัดกิจกรรมเสริมให้กับผู้เรียน เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน เพราะกิจกรรม (activity) ถือว่าเป็นหัวใจของการเรียนรู้ทางศิลปศึกษา เพราะการฝึกปฏิบัติกิจกรรมทำให้เกิดการสังสรรค์ ประสพการณ์ และความรู้ความเข้าใจต่าง ๆ การเรียนรู้ทางศิลปศึกษาจะไม่บรรลุเป้าหมาย ถ้าการเรียนรู้เป็นเพียงการรับฟังการบรรยายเท่านั้น ในขณะที่ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ นอกจากจะเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ทางศิลปะและรสนิยมทางความงามแล้ว ยังได้สร้างคุณค่าอื่น ๆ ให้กับตัวเองอีกด้วย (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 119 - 121) สำหรับวิธีสอน

และกิจกรรมการเรียนการสอนมีแนวปฏิบัติในเกณฑ์มาก คือ การบรรยายและการค้นคว้ารายงาน
แนวปฏิบัติที่อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง คือ การฝึกปฏิบัติ การอภิปรายและการสาธิต และแนวปฏิบัติที่อยู่ใน
ในเกณฑ์น้อย คือ การใช้ชุดการสอนหรือหน่วยการเรียนการสอน การสัมมนาและการเชิญวิทยากร
มาบรรยาย ผลการวิจัยของ สมาน บุญล้น (2524 : 126 - 131) พบว่าครูที่สอนศิลปศึกษา
ส่วนมากใช้วิธีสาธิต รองลงมาคือฝึกทักษะและปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิบูล
จันทร์แยม (2531 : 76 - 102) พบว่าการสอนศิลปศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการสาธิต และวิธีปฏิบัติ
เพราะวิชาศิลปะเป็นวิชาทักษะ การที่นักเรียนได้มีโอกาสปฏิบัติหรือทำกิจกรรมมากขึ้นเท่าใดก็จะ
เกิดทักษะมากขึ้นเท่านั้น วิธีสอนแบบบรรยาย และอภิปรายนั้น ครูศิลปศึกษาใช้พอสมควร ส่วนวิธีสอน
แบบการศึกษานอกสถานที่ เป็นวิธีที่ใช้น้อยที่สุด ซึ่งใกล้เคียงกับผลการวิจัยของ จานงค์ อินทองคำ
(2527 : 85 - 94) พบว่าครูส่วนมากสอนแบบบรรยายและสาธิต

จากการวิจัยพบข้อ เสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ดังนี้
ผู้สอนวิชาเดียวกันควรแลกเปลี่ยนแนวความคิดในการสอนซึ่งกันและกัน ควรมีการสัมมนาวิชา
สุนทรียศาสตร์ เพื่อสร้างเอกสารตำราสื่อการสอน ควรผลิตเอกสารและตำราให้มากขึ้น ผู้แต่งตำรา
ควรใช้ศัพท์ที่เข้าใจง่าย ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองได้ ในการทำชุดการสอนถ้าเป็น
ไปได้ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครูควรจัดทำชุดการสอน พร้อมทั้งคู่มือการใช้แก่วิทยาลัยครู
ทั้ง 36 แห่ง ในข้อเสนอนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เป็นสิ่งที่น่าสนใจและนำไปปฏิบัติอย่างยิ่ง
เพราะคาดว่าจะทำให้เกิดผลดีแก่การเรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ ซึ่งข้อเสนอนี้
สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิบูล จันทร์แยม (2531 : 76 - 102) พบว่า ครูส่วนใหญ่ต้องการ
ที่จะเข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับศิลปะ มีความประสงค์ที่จะจัดให้มีการพบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยน
ความคิดเห็น มีการจัดทำวารสารเพื่อสื่อสารด้านความรู้ ความเคลื่อนไหวทางศิลปะทั่ว ๆ ไป ซึ่ง
สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพโรจน์ รุจิระวิจักขณ์ (2529 : 89) พบว่าครูศิลปศึกษาตระหนักถึง
หน้าที่อันสำคัญของตนอยู่เสมอ หาโอกาสเข้าร่วมประชุมทางวิชาการ สัมมนา อบรมปฏิบัติกาต่าง ๆ
เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจให้มากขึ้น ติดตามข่าวความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับศิลปะและ

ศิลปศึกษาจากสื่อมวลชน ผลการวิจัยทั้งหมดที่อ้างถึงนั้น แสดงว่าครูผู้สอนศิลปะและศิลปศึกษา เอาใจใส่ที่จะหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน วิจัย วงษ์ใหญ่ (2528 : 10) ได้สรุปความต้องการของครูมัธยมศึกษาเกี่ยวกับความต้องการที่จะเข้ารับการอบรมสัมมนาว่า ครูศิลปศึกษาส่วนมากต้องการอบรมด้านความรู้และการฝึกทักษะเพิ่มเติม ในเรื่องศิลปะพื้นบ้าน สุนทรียศาสตร์ การวิจารณ์ศิลปะ และวิธีสอนศิลปศึกษา ครูส่วนมากต้องการให้หน่วยงานกระทรวง ศึกษาธิการหรือสถาบันการศึกษาทางด้านศิลปะจัดทำเอกสาร คู่มือครู สื่อการเรียน เพื่อที่จะช่วยให้การเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และครูส่วนมากต้องการให้ผู้บริหารเข้าใจ เห็นใจและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจังและจริงจัง พิจารณาช่วยเหลือเรื่องงบประมาณสำหรับจัดซื้อวัสดุและสื่อการเรียนการสอน จัดให้มีห้องปฏิบัติการศิลปะ โดยเฉพาะจะเห็นว่ารายงานการวิจัยของครูศิลปศึกษาในระดับมัธยม หรือในวิทยาลัยครูก็ตาม มี แนวปฏิบัติ ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนคล้ายคลึงกัน

1.3 แนวปฏิบัติด้านการใช้สื่อการสอน

จากการวิจัยพบว่าแนวปฏิบัติที่ผู้สอนวิชาสุนทรียศาสตร์ใช้สื่อการสอนอยู่ใน เกณฑ์มาก คือ ผู้สอนใช้ภาพหรือผลงานศิลปะเป็นสื่อการสอน และใช้สื่อการสอนเพื่อให้บทเรียน แจ่มกระจ่าง เข้าใจง่าย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่กรมการฝึกหัดครูได้อ้างถึงว่า สื่อการสอน เป็นเครื่องมือสำหรับช่วยวางรากฐานให้มีความหมายชัดเจนและถูกต้อง สำหรับสื่อการสอนที่มี คุณค่าทางการศึกษาจะทำหน้าที่ให้ประสบการณ์แก่ผู้รับ เพื่อเป็นการสะสมคลังแห่งความรู้ที่งอกงาม ขึ้น (กรมการฝึกหัดครู. 2506 : 14 - 20; 2528 : 46) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมาน บุญสัน (2524 : 126 - 131) พบว่า วัสดุอุปกรณ์ที่หมวดวิชาศิลปศึกษาใช้มาก ได้แก่ รูปภาพ แดบบันทึกลงเสียง และของจริง สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิบูล จันทรชัย (2531 : 76 - 102) พบว่าสื่อการสอนที่ใช้มากที่สุดคือ รูปภาพและของจริง ที่ใช้น้อยที่สุดคือ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายโอเวอร์เฮด และเครื่องฉายแดบบันทึกลงภาพ ที่ใช้น้อยหรือไม่ได้ใช้เลย เพราะโรงเรียน ส่วนใหญ่ไม่มีสื่อประเภทนี้

วิทยาลัยไม่สะดวก จะเห็นว่าผู้สอนส่วนมากเห็นคุณค่าของสื่อการสอนทุกประเภท แต่ขึ้นอยู่กับว่าจะได้มา โดยวิธีการอย่างไร ดังผลการวิจัยของสมาน บุญสัน (2524 : 126 - 131) พบว่าสื่อการสอนมี ไม่เพียงพอ สิ่งที่ภาควิชาศิลปะใช้มากคือ รูปภาพ แถบบันทึกเสียง และของจริง ซึ่งคล้ายกับผลการ วิจัยของวิบูล จันทรแย้ม (2531 : 76 - 102) พบว่าครูส่วนใหญ่มีความเห็นคล้ายกัน คือโรงเรียน ขาดแคลนอุปกรณ์การสอน หาซื้อได้ยากและมีราคาแพง บางอย่างไม่มีจำหน่ายในท้องถิ่น สื่อการสอน ที่ใช้มากที่สุดคือ รูปภาพและของจริง ส่วนเครื่องมือเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษาใช้น้อยมาก เนื่องจากไม่มี การจัดซื้อมีปัญหามาก เพื่อความสะดวก ครูศิลปะศึกษาบางคนต้องซื้อหรือจัดหาอุปกรณ์ การสอนมาเองโดยใช้ทุนทรัพย์ส่วนตัว

จากผลการวิจัยด้านการใช้สื่อการสอนในการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์นั้น เห็น ได้ว่าผู้สอนศิลปะศึกษาส่วนมากมีความคิดเห็นคล้ายคลึงกับนักการศึกษา ว่าในการเรียนการสอนวิชา ศิลปะศึกษา นอกจากมีความพร้อมในตัวบุคคลแล้ว ยังต้องมีความพร้อมทางด้านวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้เป็น สื่อในการแสดงออก พร้อมด้วยสื่อการสอนอีกด้วย เพราะสื่อการสอนที่ดีจะเป็นสิ่งที่สร้างความรู้ ความเข้าใจได้อย่างดี (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 109) จะส่งผลทำให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่ เป็น นามธรรมต่าง ๆ ได้เร็วขึ้น เพราะสื่อการสอนช่วยให้เห็นจริง เข้าใจเนื้อหานั้น ๆ ได้นาน ผั่งแน่นในความทรงจำ รู้สึกสนุกเพลิดเพลินในการเรียนวิชานั้น ๆ และทำให้ผู้เรียนยังเกิด ความ สนใจสม่ำเสมอ (อารี สุทธิพันธุ์. 2515 : 181) การแสดงออกทางศิลปะของเด็กขึ้นอยู่กับวัสดุ อุปกรณ์การเรียนว่ามีความพร้อมเพียงใด เด็กทุกคนควรได้รับการส่งเสริมจากผู้ปกครองและครู เพื่อ สนับสนุนให้มีการแสดงออก ในกรณีที่ขาดอุปกรณ์การเรียนการสอนครูอาจแก้ปัญหาด้วยการปรับปรุง อุปกรณ์ที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น เลือก ค้นคว้า จากวัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยพยายามหลีกเลี่ยง การใช้วัสดุต่างถิ่นที่หายาก ราคาแพง หรือไม่สะดวกต่อการใช้ นอกจากจำเป็นจริง ๆ เท่านั้น (เลิศ อำนันทนะ. 2518 : 60 - 61)

1.4 แนวปฏิบัติด้านการวัดผลและประเมินผล

จากการวิจัยพบว่า ในการวัดผลและประเมินผลนั้น ผู้สอนวิชาสุนทรียศาสตร์ มีแนวปฏิบัติในการออกข้อสอบตามจุดมุ่งหมายของวิชา และใช้คำถามประเภทความเข้าใจในการออกข้อสอบ อยู่ในเกณฑ์มาก และรองลงมาใช้คำถามประเภทความรู้ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการสังเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับบทความเรื่องกระบวนการการศึกษาว่า ในการเรียนการสอนเรามุ่งให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่เขาเรียนมากกว่าที่จะให้เขาจำไปโดยไม่รู้ความหมาย และกล่าวถึงเรื่องการวัดผลว่า การสอบจะมีส่วนช่วยให้เกิดการปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน การสอบไม่ว่าจะเป็นแบบปรนัยหรืออัตนัยก็ตาม เราอาจจะเน้นความสำคัญของความเข้าใจในหลักกว้าง ๆ ของแต่ละวิชาได้ (วิจิตร สีนสิริ สุภรณ์ ศรีพหล และสวัสดิ์ ปุษปาคม. 2517 : 43 - 47) ซึ่งผลของการวิจัยพบว่า ผู้สอนนำผลจากการวัดผลและประเมินผลมาปรับปรุงการเรียนการสอน อยู่ในเกณฑ์มาก คล้ายกับผลของการวิจัยของ จานงค์ อินทองคำ (2527 : 85 - 94) พบว่าในการวัดผลและประเมินผลนั้น ครูได้ใช้วิธีการได้หลายวิธี เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบข้อเขียน การสอบภาคปฏิบัติ และการตรวจผลงานของนักเรียน และจากการวัดผล ทำให้รู้ว่าความรู้พื้นฐานเดิมของนักเรียนไม่เพียงพอ ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายและไม่ค่อยสนใจเรียน ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยในระดับการศึกษาในชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั้งนี้ (วุฒิ วัฒนเสถ. 2530 : 133) พบว่า ครูขาดการประเมินผลก่อนเรียน ทำให้ไม่ทราบพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน จึงไม่แน่ใจว่าเนื้อหาในทัศนศิลป์ศึกษาในชั้นมัธยมศึกษามีความต่อเนื่องกับความรู้พื้นฐานที่เรียนมาในชั้นประถมศึกษา

วัชรินทร์ รัฐิทธิคิตัย (2530 : 73 - 80) พบว่า วิชาศิลป์ศึกษาเป็นวิชาที่วัดผลและประเมินผลที่ยุ่งยาก เพราะเป็นวิชาที่มุ่งเน้นทางด้านจิตใจ อารมณ์ และความรู้สึกมากกว่าความรู้ความจำ การกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการวัดและประเมินผลที่แน่นอนและเหมาะสม จึงทำได้ยาก วิบูลย์ จันทรชัย (2531 : 76 - 102) พบว่าเนื่องจากเวลาเรียนมีน้อย การทดสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียนก่อนทำการสอนจึงทำได้ยาก นอกจากนั้นการวัดผลโดยการสังเกต

พฤติกรรมของนักเรียนและการทดสอบภาคปฏิบัติในเวลาเรียนก็ทำได้ยากเช่นกัน บางโรงเรียนกำหนดให้ทำการวัดผลวิชาศิลปศึกษาโดยการสอบข้อเขียนเหมือนกับการสอบวิชาอื่น ๆ ครูจึงต้องเน้นด้านทฤษฎีมากกว่าด้านปฏิบัติ สำหรับการวัดผลด้านปฏิบัติ นักเรียนมักติด ร. เนื่องจากขาดส่งงาน ไม่สนใจส่งงานและขาดอุปกรณ์การเรียน การประเมินผลด้านปฏิบัติมักไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอนส่วนมากเป็นไปตามอารมณ์และความพอใจของผู้สอน กนกรัตน์ ชาญกว้าง (2524 : 137 - 138) พบว่า ครูบางคนไม่สนใจการประเมินผล และนักเรียนไม่สนใจสอบแก้ตัว

สมาน บุญสัน (2524 : 126 - 131) พบว่าด้านการวัดผลและประเมินผลของครูหมวดศิลปศึกษา ใช้วิธีสอบปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือการสังเกต และตรวจผลงานสำหรับแนวปฏิบัติที่ผู้สอนวิชาสุนทรียศาสตร์ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก จากการวิจัยพบว่า ผู้สอนชี้แจงการวัดผลและประเมินผลก่อนเริ่มบทเรียน วัดผลและประเมินผลทั้งในระหว่างเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีการวัดผลและประเมินผล จากข้อทดสอบ การทำรายงาน และจากการร่วมอภิปรายในการวัดผลและประเมินผลทุกครั้ง ผู้สอนจะบันทึกพฤติกรรมการร่วมอภิปรายและกิจกรรมของนักศึกษาและอภิปราย วิเคราะห์การรายงาน หรือการทดสอบของนักศึกษาทุกครั้ง เมื่อวัดผลและประเมินผลแล้วปรากฏว่า นักศึกษาพัฒนาความสามารถขึ้น และผู้สอนนำผลการวัดผลและประเมินผลมาปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งผลของการวิจัยนี้สอดคล้องกับที่นักการศึกษากล่าวไว้ว่า การศึกษาเชิงใดก็ตาม ถ้าดำเนินการสอนไปโดยไม่ได้ประเมินผลสิ่งที่ทำไปแล้ว เราจะไม่สามารถทราบได้ว่าที่ลงมือกระทำไปนั้น ควรจะปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ หรือมีข้อบกพร่องอะไร สิ่งไหนที่ควรจะต้องเพิ่มเติม การวัดผลจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะช่วยสะท้อนความก้าวหน้าของวิชานั้น ๆ ซึ่งรวมทั้งครูผู้สอน หลักสูตร กิจกรรม และความสำเร็จของผู้เรียน การวัดผลมักจะวัดตามความมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมของวิชาซึ่งระบุไว้ในหลักสูตร หรือตามที่ผู้สอนกำหนดขึ้น ความมุ่งหมายหลักที่นำมาใช้ในการวัดผลการสอนเสมอ คือ ความมุ่งหมายทางด้านความรู้ ทางด้านทักษะ และทางด้านเจตคติหรือทางความรู้สึก (วิบูล จันทรไย้ม. 2531 : 24 - 25; อ้างอิงมาจาก อารี สุทธิพันธุ์. 2515 : 183 - 185)

จากการวิจัยพบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลจากผู้สอนวิชาสุนทรียศาสตร์ว่า สหวิทยาลัยต่าง ๆ ควรจัดทำข้อสอบมาตรฐานขึ้น ควรประเมินผลการเรียนโดยการเปรียบเทียบจากการทดสอบก่อนเริ่มบทเรียนและหลังจากเรียนจบในแต่ละเนื้อหาวิชา ในบางครั้งการประเมินผลควรดูจากความเข้าใจ และความสามารถของผู้เรียน จากการประเมินผล การสังเกตพฤติกรรมควายาก เพราะมีผู้เรียนบางคน ดูเรียบ ๆ เฉย ๆ แต่กลับทำแบบทดสอบได้ดีกว่า คนชอบออกความคิดเห็น ผู้วิจัยเห็นว่าข้อเสนอแนะเหล่านี้มีประโยชน์ในการปรับปรุงการวัดผลและประเมินผลวิชาสุนทรียศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับที่นักการศึกษากล่าวไว้ว่า การประเมินผลการเรียนวิชาศิลปศึกษาที่สำคัญคือ การวัดพัฒนาการของนักเรียนในด้านต่าง ๆ และการวัดพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ควรวัดพัฒนาการทางการสร้างสรรค์ พัฒนาการทางสุนทรียภาพ พัฒนาการทางการรับรู้ พัฒนาการทางด้านสติปัญญา พัฒนาการทางด้านอารมณ์ พัฒนาการทางกาย และพัฒนาการทางด้านสังคม และวัดพฤติกรรมทางด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านความคิดและการออกแบบ ด้านศิลปะนิยม ด้านเจตคติและความสนใจ และด้านทักษะและการนำไปใช้ (วิรัตน์ พิชญ์ไพญญ์. 2529 : 131 - 136)

2. ความบกพร่องเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์

จากการวิจัยพบว่า ผู้สอนวิชาสุนทรียศาสตร์มีปัญหามากเกี่ยวกับเอกสารและตำราเพื่อการค้นคว้าหาได้ยากและแหล่งค้นคว้าในห้องมีน้อย เนื้อหาวิชาสุนทรียศาสตร์เข้าใจยาก ผู้เรียนจึงเกิดความเบื่อหน่าย ความเข้าใจเรื่องสุนทรียศาสตร์ของผู้สอนยังสับสน บางท่านไม่เคยศึกษาวิชานี้มาโดยตลอด การถ่ายทอดจึงไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ และเมื่อผู้สอนหาความรู้เพิ่มเติมแต่ละครั้งจากการสัมมนาที่ยังหาข้อสรุปที่แน่นอนไม่ได้ ซึ่งผลของการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมาน บุญสัน (2524 : 126 - 131) พบว่า ครูหมวดศิลปศึกษา มีปัญหามากที่สุด คือ ความไม่เพียงพอของเอกสารหลักสูตร และเอกสารประกอบการสอน รองลงมาคือ ความสอดคล้องของแผนการสอนและคู่มือครูแต่ละรายวิชา ความไม่เพียงพอของหนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ และการจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อใช้ในแต่ละรายวิชา วิบูล จันทรย์รัมย์

(2531 : 76 - 102) พบว่าครูที่มีวุฒิทางศิลปะและเป็นผู้ที่ศึกษาวิชาศิลปะมาโดยเฉพาะ ย่อมมีประสบการณ์ สามารถจัดการกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างเป็นปกติ ส่วนครูที่ขาดความรู้ทางศิลปะ มักเกิดจากปัญหาการขาดแคลนครุศิลปะในโรงเรียน ผู้บริหารมักแก้ปัญหาด้วยการขอร้องให้ครูที่มีความสามารถทางด้านอื่นมาสอนแทน ซึ่งมักขาดความรู้ทางศิลปะและขาดหลักวิธีสอน ครูศิลปะในชนบทส่วนใหญ่สอนคนละหลายวิชา มีกิจกรรมอื่น ๆ อีกมาก ทำให้การแสวงหาความรู้เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมทางศิลปะลดน้อยลง หนังสือแบบเรียนของกรมวิชาการยังไม่ค่อยละเอียด นำไปปฏิบัติยาก หนังสือใช้ประกอบการเรียนการสอนยังมีไม่เพียงพอ และแต่ละเล่มผู้เขียนมักอธิบายความหมายและข้อความแตกต่างกันไป ทำให้เกิดความสับสน โดยเฉพาะผู้สอนที่ไม่ได้ศึกษามาทางศิลปะ จะเกิดปัญหาทางการสอนมาก นักเรียนส่วนใหญ่ขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนอันเนื่องมาจากความยากจน โรงเรียนในชนบทสภาพทางเศรษฐกิจมีผลบั่นทอนการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ในระดับพื้นฐานของเด็ก โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีห้องปฏิบัติการศิลปะ ต้องปฏิบัติการในห้องเรียนซึ่งไม่ได้รับความสะดวก การจัดหาอุปกรณ์ของหมวดวิชาศิลปะศึกษามีปัญหามาก เพราะผู้บริหารส่วนใหญ่มักไม่เห็นความสำคัญของวิชาศิลปะศึกษา ครูส่วนใหญ่ต้องการที่จะเข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับศิลปะ แต่มักจะไม่ได้ไป สาเหตุมักเกิดจากผู้บริหารส่วนใหญ่มองข้ามความสำคัญไม่ทราบข่าวสารการสัมมนา ไม่มีการจัดอบรมในห้องถิ่น และโรงเรียนไม่มีงบประมาณจัดส่งครูไปอบรมสัมมนา ครูศิลปะศึกษาไม่ได้รับความกระจำงเมื่อขอค่าปรึกษาจากศึกษานิเทศก์ และบางท่านไม่เคยพบหรือรู้จักศึกษานิเทศก์ กนกรัตน์ ชาญกว้าง (2524 : 137 - 138) พบว่าครูไม่เข้าใจหลักสูตร หลักสูตรไม่เหมาะสมกับโรงเรียน การใช้หลักสูตรไม่ตรงกับเป้าหมายที่วางไว้ เอกสารหลักสูตรมีไม่เพียงพอ เนื้อหาในหลักสูตรมีมากเกินไปไม่เหมาะสมกับเวลาเรียน เนื้อหาหลักสูตรยากและสลับซับซ้อน ไม่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของนักเรียน ครูยังใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดิมไม่สนใจกิจกรรมใหม่ ๆ สื่อการเรียนไม่เพียงพอ และขาดงบประมาณในการจัดซื้อ

ปัญหาทั้งหมดที่พบจากการวิจัยของนักวิจัยทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วนั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ได้จากข้อเสนอแนะของผู้สอนสุนทรียศาสตร์ว่า เนื้อหาวิชาสุนทรียศาสตร์ ผู้เรียนเข้าใจ

ยาก และผู้ที่ไม่เคยเรียนศิลปะมาก่อน เมื่อมาเรียนวิชาเอกศิลปะภายหลังมองไม่เห็นความสำคัญของเนื้อหาวิชานี้ ประกอบกับผู้เรียนขาดวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ถึงแม้ว่าผู้สอนจะเสนอแนะได้ดีเพียงไรก็ตาม ปัญหาจากหลักสูตรที่มีคำจำกัดความเพียงสองสามประโยค ทำให้การสอนเป็นไปตามครรลองของผู้สอน ผู้มีความรู้มากสอนมาก ผู้มีความรู้น้อยสอนน้อย ซึ่งอาจทำให้แต่ละวิทยาลัยในสถาบันกรมการฝึกหัดครูอาจสอนเนื้อหาไม่เหมือนกัน บางแห่งห้องเรียนไม่เป็นเอกเทศ และที่ตั้งของวิทยาลัยและแหล่งวัสดุในห้องดินอยู่ห่างไกลกันมาก ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นค่อนข้างเหมือนกันทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และในวิทยาลัยครู คือความขาดแคลนอุปกรณ์การศึกษาของนักเรียน การขาดความรู้แจ้งของครู การขาดสื่อการสอน การขาดความสนับสนุนและเข้าใจจากผู้บริหาร ฯลฯ และจากการศึกษาของผู้เรียนที่ไม่ต่อเนื่องกัน เป็นผลให้จากการวิจัยพบว่า จากการประเมินผลปรากฏว่า ผู้เรียนเพียงแต่พัฒนาขึ้นแต่ไม่บรรลุตามเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะ

จากการสรุปผลจากแบบสอบถามปลายเปิด ผลของการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอเกี่ยวกับสภาพการณ์การสอนวิชาสุนทรียศาสตร์หลากหลาย ผู้วิจัยจึงนำเสนอ ดังนี้

1. การเรียนโดยใช้สื่อการสอนและวิทยากรช่วยทำให้นักศึกษากระตือรือร้นและเป็นการเสริมแรงทางการศึกษาที่จะขาดเสียไม่ได้
2. สื่อการสอนควรมีจำนวนมากพอ ซึ่งกรมการฝึกหัดครูควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาสร้างสื่อการสอนสำหรับวิชาสุนทรียศาสตร์ เพราะจะใช้เป็นสื่อการสอนในวิชาอื่น ๆ ได้ด้วย
3. ควรร่วมมือกันระหว่างภาควิชาของแต่ละวิทยาลัยครูในการผลิตหรือเลือกสื่อการสอนเมื่อสร้างขึ้นมาแล้วควรจัดสัมมนาเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนนี้พร้อมทั้งคู่มือในการใช้

4. อุปกรณ์เกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษาสำหรับภาควิชาศิลปะควรมีเป็นของภาควิชา โดยเฉพาะ เพราะว่าการเรียนศิลปะไม่เฉพาะแต่วิชาสุนทรียศาสตร์เท่านั้นที่จำเป็นต้องใช้ วิชาอื่น ๆ จำเป็นต้องใช้ด้วย การใช้รวมทั้งวิทยาลัยไม่สะดวก

5. ปัญหาจากหลักสูตรที่มีคำจำกัดความขยายเนื้อหาใจความเพียงสองสามประโยค ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปตามครรลองของผู้สอน ซึ่งอาจทำให้แต่ละวิทยาลัยครูอาจสอนเนื้อหาไม่เหมือนกัน สมควรที่กรมการฝึกหัดครูควรจัดสัมมนาเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาในหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน

6. เกี่ยวกับเอกสารและตำราสุนทรียศาสตร์ ผู้ที่เขียนบทความหรือตำราควรใช้ศัพท์ภาษาที่เข้าใจง่าย ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงเทคนิคการสอนที่จะให้ผลมากที่สุด
2. ควรประเมินหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนการสอนให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การฝึกหัดครู, กรม. โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ. 2527. เอกสารเย็บเล่ม.
- _____. "สุนทรียภาพ," เอกสารการนิเทศก์การศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
เจริญธรรม, 2520.
- กীরติ บุญเจือ. ปรัชญาศิลปะ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2522.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. โรงเรียนนี้โออิ๋วแมนนิส. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์,
2529.
- จำนงค์ อินทองคำ. การศึกษาปัญหาและความต้องการทางการสอนของครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์
เกษตร ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2525 ในวิทยาลัยเกษตรกรรม
ปริญญานิพนธ์ คศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
อัครสำเนา.
- นิภาดา เทวกุล, มล. สุนทรียศาสตร์. เอกสารประกอบการสอน. ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- บรรจง บรรเจิดศิลป์. สุนทรียศาสตร์. เอกสารประกอบการสอน. ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- ประคอง วรรณสุต. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.
- พจนา จันทรสันติ. วิถีแห่งเต๋า. กรุงเทพฯ : แสงรุ่งการพิมพ์, 2523.
- ไพโรจน์ รุจิระวิจักขณ์. การศึกษาความรู้และเจตคติต่อศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษาในโรงเรียน
ประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2529. อัครสำเนา.

มงคล แก้วพวงงาม. คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของอาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปะศึกษาในวิทยาลัยครู.

ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

อัครสำเนา.

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. เอกสารประกอบการสอนวิชาทฤษฎีความรู้และศิลปการศึกษา. กรุงเทพฯ :

ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,

2531. อัครสำเนา.

ลัดดาวัลย์ หวังพานิช. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ :

สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,

2529. อัครสำเนา.

เลิศ อานันทนะ. "ประสบการณ์จากการสอนศิลปะในชั้นประถมศึกษา," เอกสารสัมมนาวิชา

ศิลปะศึกษา. กรุงเทพฯ : หน่วยงานนิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2515.

_____. "แนวคิดใหม่เกี่ยวกับศิลปะเด็ก," การแสดงศิลปะเด็กแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 3.

กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2525.

_____. "สรุปผลการอภิปราย ศิลปะเด็ก : สภาพปัจจุบันและอนาคต," ศิลปะเด็ก :

สภาพปัจจุบันและอนาคต. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์, 2529.

_____. ศิลปะกับเด็ก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กราฟิการ์ต; 2518.

_____. ศิลปะในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กราฟิการ์ต, 2523.

วัชรินทร์ ฐิตอดิศัย. ทัศนคติต่อวิชาศิลปะศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร.

วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. อัครสำเนา.

วิชัย วงษ์ใหญ่. "การสอนศิลปะให้สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่," ประชาศึกษา. 29 : 24 - 29;

มีนาคม 2521.

_____. "การสอนศิลปะให้สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่," ใน นิทรรศการภาพเขียนเด็กไทย

ทั่วประเทศ. กรุงเทพฯ : บริษัทพิธจำกัด, 2520.

วิชัย วงษ์ใหญ่. "ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของการสอนศิลปะในระดับมัธยมศึกษา," สารพัฒนาหลักสูตร. 41 : 3 - 12; สิงหาคม 2528.

วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์. "การวัดผลทางศิลปะศึกษา," การสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย. เล่ม 2. ศิลปะศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2529.

วิรุณ ตั้งเจริญ. "นิสิตนักศึกษาศิลปะศึกษาจะไปทางไหนกัน," การแสดงศิลปกรรมเยาวชนแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2527. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, 2527.

_____. รายงานการวิจัยเรื่องวิวัฒนาการศิลปะศึกษาและสุนทรียภาพของเด็กไทยในปัจจุบัน. ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
อัครสำเนา.

_____. ศิลปะศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิมลวอลาร์ท, 2526.

วิบูล จันทรไฉม. สภาพการจัดการเรียนการสอนครูศิลปะศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น.

ปริชญานีพันธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
อัครสำเนา.

วีณา มิ่งขวัญ. ปัญหาการเรียนของนักศึกษาวิชาเอกศิลปะศึกษาในโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. อัครสำเนา.

วุฒิ วัฒนสิน. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูศิลปะศึกษาเกี่ยวกับรายวิชาทัศนศึกษา ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
อัครสำเนา.

สมาน บุญล้วน. การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. อัครสำเนา.

สุเชาว์ พลอยชุ่ม. ปัญหาสุนทรียศาสตร์. กรุงเทพฯ : ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2516.

ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ. รายงานการวิจัยสภาพการใช้หลักสูตรวิชาศิลปะศึกษาระดับ

มัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2526.

อัครสำเนา.

ทนายธรรม ธรรมานิตย์. การศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาการสอนคณิตศาสตร์ในระดับ

ประถมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดฉะเชิงเทรา. ปรินฤกษ์พันธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัครสำเนา.

อรพัญ ประสิทธิ์รัตน์. พื้นฐานทางเทคโนโลยีในการศึกษา. กรุงเทพฯ ภาควิชาเทคโนโลยี

ทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน, 2528. อัครสำเนา.

อารี สุทธิพันธ์ และคนอื่นๆ. ศิลปะศึกษา. กรุงเทพฯ สารศึกษากาารพิมพ์, 2513.

อารี สุทธิพันธ์. "การวัดผลทัศนศิลป์ศึกษา," การวัดผลการศึกษา. 1(1) 49 - 59

พฤษภาคม - สิงหาคม 2522.

_____. "การสอนศิลปะเน้นแสนง่าย," เอกสารสัมมนาวิชาศิลปะศึกษา. หน่วยศึกษานิเทศก์
กรมการฝึกหัดครู, 2515.

_____. "ปัญหาและแนวคิดต่อศิลปะ," ศิลปะ 2522. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์,
2522.

_____. "ท้าวทายตความเงียบ," วิจัยและวัดผล' 27. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

_____. ปรัชญาศิลปะ. กรุงเทพฯ : เอ.การพิมพ์, ม.ป.ป.

_____. สุนทรีย์ศึกษา. เอกสารประกอบการสอน. ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป. แผ่นปลิว.

_____. วิชาชุดครูประกาศนียบัตรครูมัธยมของคุรุสภาวิชาศิลปะศึกษา. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภา, 2515.

อารี สุทธิพันธ์ และ วิรุณ ตั้งเจริญ. กิจกรรมสร้างสรรค์. สำนักพิมพ์มิติ ม.ป.ป.

เอกชัย สุนทรหงษ์ และเสาวนิตย์ แสงวิเชียร. ความงามสุนทรียศาสตร์สำหรับผู้ใฝ่รู้.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเคียนส์โตร์, 2529.

อำนาจ เย็นสบาย. "พัฒนาการหลักสูตรศิลปะและแนวคิดในการปรับปรุงหลักสูตรปัจจุบัน,"

ครูปริทัศน์. 10 : 25 - 29; เมษายน 2528.

. "ภาวะที่มีเกียรติของครูสอนศิลปะ," ทัศนวิจารณ์ผลงานวิจารณ์ศิลปกรรม

ระหว่าง 2516 - 2526. แปล และเรียบเรียงโดย วลีดา อินสอนลา. กรุงเทพฯ :

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษาค้นคว้า, ม.ป.ป.

Barkan, M., L. Chapman, and E. Kern. Guidelines : Curriculum Development in Aesthetic Education. St. Louis, Mo : CEMREL, 1970.

Barthes, R. Critical. Essays. translated by R. Howard. Evanston, IL : Northwestern University Press, 1972.

Best, John W. Research in Education. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1959.

Clark, Gilbert and Enid Zimmerman. Toward a Discipline of Art Education. Phi Delta Kappan, 1981.

ภาคผนวก

แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ผู้สอนวิชาสุนทรียศาสตร์

เรื่อง ศึกษาสภาพการณ์การสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ วิชาเอกศิลปศึกษา ในระดับวิทยากร

แบบสอบถามนี้มี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการณ์และแนวความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. เนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตร
2. การเรียนการสอน
3. สื่อการสอน
4. การวัดผลและการประเมินผล

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์

ตอนที่ 1 สภาพการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์

ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. เนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตร
2. การเรียนการสอน
3. การใช้สื่อการสอน
4. การวัดผลและการประเมินผล

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือตามความเป็นจริงและเขียนคำตอบลงในช่องว่าง

1. ความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตร

ลำดับที่	ความคิดเห็น	มาก	มาก	ปาน	น้อย	น้อย
		ที่สุด		กลาง		ที่สุด
1.	วิชาสุนทรียศาสตร์ควรบรรจุในหลักสูตรสถาบัน ฝึกหัดครู					
2.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรนี้มีความเหมาะสมและ ชัดเจน					
3.	เนื้อหาวิชาในหลักสูตรวิชานี้เป็นแนวการสอนได้					
4.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรช่วยให้รู้ถึงหลักการ สำคัญของวิชานี้					

ลำดับที่	ความคิดเห็น	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5.	เนื้อหาวิชาสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร					
6.	เนื้อหาวิชาเหมาะสมกับเวลาตลอดภาคเรียน					
7.	เนื้อหาวิชาเหมาะสมกับความรู้พื้นฐานของนักศึกษา					
8.	เนื้อหาวิชาที่กำหนดมีการเรียงลำดับได้เหมาะสม					
9.	เนื้อหาวิชาเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวัน					
10.	เนื้อหาวิชาเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพครูศิลปะ					
11.	เนื้อหาวิชาเป็นประโยชน์ต่อการเรียนวิชาศิลปะในสาขาอื่น ๆ					
12.	เนื้อหาวิชาเป็นประโยชน์ต่อความคิดทางศิลปะ					

13. ท่านมีปัญหากับการใช้หลักสูตรเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาหรือไม่

มี

ไม่มี

ถ้ามีปัญหา (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

14. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

2. แนวปฏิบัติของท่านเกี่ยวกับการเรียนการสอน

ลำดับที่	แนวปฏิบัติ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ท่านร่วมกับผู้สอนในภาควิชาเดียวกันหรือสถาบันอื่น ๆ เพื่อวางแผนการสอน					
2.	ท่านเตรียมการสอนล่วงหน้าเสมอ					
3.	ท่านสอนโดยยึดจุดมุ่งหมายของวิชานี้					
4.	ท่านชี้แจงรายละเอียดแก่นักศึกษาก่อนเริ่มเรียน					
5.	ท่านบอกแหล่งความรู้ แก่นักศึกษา					
6.	ท่านเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น					
7.	ท่านให้นักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง					
8.	ท่านฝึกให้นักศึกษามีความรับผิดชอบ					
9.	ท่านพยายามสร้างบรรยากาศที่ดีในการสอน					
10.	ท่านพยายามเชื่อมโยงเนื้อหาวิชากับการนำไปใช้หรือความคิดค้นอื่น ๆ					
11.	ท่านคิดว่า การแบ่งเวลาสอน (3 ชม. ต่อสัปดาห์) มีความเหมาะสม					
12.	ในการสอนท่านเน้นเนื้อหาวิชาต่อไปนี้					
12.1	ความหมายของสุนทรียศาสตร์					
12.2	วิวัฒนาการสุนทรียศาสตร์					

ลำดับที่	แนวปฏิบัติ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
13.	<p>ท่านใช้วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้</p> <p>12.3 ทรรศนะทางสุนทรียศาสตร์</p> <p>12.4 เปรียบเทียบสุนทรียศาสตร์ตะวันตก กับตะวันออก</p> <p>12.5 สุนทรียศาสตร์และศิลปะวิจารณ์</p> <p>12.6 เนื้อหาวิชาอื่น ๆ (โปรดระบุ)</p> <p>13.1 การบรรยาย</p> <p>13.2 การอภิปราย</p> <p>13.3 การสัมมนา</p> <p>13.4 การเชิญวิทยากรมาบรรยาย</p> <p>13.5 การค้นคว้าและรายงาน</p> <p>13.6 การสอนเป็นคณะ</p> <p>13.7 การศึกษานอกสถานที่</p> <p>13.8 การใช้บทบาทสมมติและสถานการณ์ จำลอง</p> <p>13.9 การสาธิต</p>					

ลำดับที่	แนวปฏิบัติ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	13.10 การฝึกปฏิบัติ					
	13.11 การใช้ชุดการสอนหรือหน่วยการเรียนรู้ การสอน					

14. ท่านมีปัญหากับการเรียนการสอนหรือไม่

มี

ไม่มี

ถ้ามีปัญหา (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

15. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

3. แนวปฏิบัติของท่านเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน

ลำดับที่	แนวปฏิบัติ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ท่านใช้สื่อการสอนประกอบการสอนเสมอ					
2.	ท่านใช้สื่อการสอนประกอบการสอนวิชา					
	สุนทรียศาสตร์ เพื่อจุดมุ่งหมายต่อไปนี้					
	2.1 เพื่อเร้าความสนใจ					
	2.2 เพื่อเพิ่มประสบการณ์และขยายความรู้					
	2.3 เพื่อให้บทเรียนแจ่มกระจ่างเข้าใจง่าย					
	2.4 เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน					
	2.5 เพื่อบอสมารถปฏิบัติงานให้ปฏิบัติ					
	2.6 อื่น ๆ โปรดระบุ					
3.	ท่านใช้สื่อการสอนดังนี้					
	3.1 ห้องสมุด					
	3.2 หนังสือ					
	3.3 วิทยากร					
	3.4 ภาพหรือผลงานศิลปะ					
	3.5 โทรทัศน์และแถบบันทึกภาพ					
	3.6 สไลด์หรือฟิล์มสตริป					

ลำดับที่	แนวปฏิบัติ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	3.7 แดบบันทึกเสียง					
	3.8 วิทยู					
	3.9 แผ่นโปร่งใส					
	3.10 อื่น ๆ โปรดระบุ					
					
4.	สื่อการสอนมีปริมาณเพียงพอ					
5.	ท่านจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการสอนวิชา สุนทรียศาสตร์ดังต่อไปนี้					
	5.1 การเชิญวิทยากรมาบรรยาย					
	5.2 การฉายภาพยนตร์หรือแดบบันทึกภาพ					
	5.3 การทัศนศึกษา					
	5.4 การแสดงบทบาทสมมติและสถานการณ์ จำลอง					
	5.5 อื่น ๆ โปรดระบุ					
					

ลำดับที่	แนวปฏิบัติ	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
6.	พฤติกรรมของนักศึกษาต่อการจัดกิจกรรมเสริม หลักสูตรของท่าน 6.1 เห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือที่ 6.2 รู้จักวิธีทำงานที่ดีและถูกต้อง 6.3 มักถือโอกาสหลีกเลี่ยงการเรียนในชั้น 6.4 อื่น ๆ โปรดระบุ					

7. ท่านมีปัญหากับการใช้สื่อการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือไม่

มี

ไม่มี

ถ้ามีปัญหา (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

8. ข้อเสนอแนะในการใช้สื่อการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

4. แนวปฏิบัติของท่าน เกี่ยวกับการ วัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์

ลำดับที่	แนวปฏิบัติ	มาก ที่สุด	มาก ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1.	ท่านวางแผนการวัดผลและประเมินร่วมกับผู้สอน วิชาเดียวกัน				
2.	ท่านชี้แจงวิธีการวัดผลและประเมินผลก่อนเรียน				
3.	ท่านได้วัดผลก่อนเรียน				
4.	ท่านวัดผลและประเมินผลทั้งในระหว่างเรียน และหลังเรียน				
5.	ท่านใช้วิธีวัดผลและประเมินผลต่อไปนี้				
	5.1 จากข้อทดสอบ				
	5.2 จากการทำรายงาน				
	5.3 จากการทำอภิปราย				
6.	การวัดผลและประเมินผลท่านเน้นด้าน				
	6.1 ความรู้				
	6.2 ทักษะ				
	6.3 ทศน์คติ				

ลำดับที่	แนวปฏิบัติ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7.	ท่านแบ่งคะแนนระหว่างภาคเรียนและปลายภาคเรียนดังนี้					
7.1	80-20					
7.2	70-30					
7.3	60-40					
7.4	50-50					
8.	ท่านใช้ข้อทดสอบต่อไปนี้					
8.1	แบบปรนัย					
8.2	แบบอัตนัย					
8.3	ทั้งแบบปรนัยและอัตนัย					
9.	ท่านออกข้อสอบโดยยึดจุดมุ่งหมายของวิชานี้					
10.	ประเภทของคำถามในข้อสอบมีประเภทต่อไปนี้					
10.1	ความรู้					
10.2	ความเข้าใจ					
10.3	การนำไปใช้					
10.4	การวิเคราะห์					
10.5	การสังเคราะห์					
10.6	การประเมินค่า					

ลำดับที่	แนวปฏิบัติ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11.	ท่านวัดผลและประเมินผลการเรียน สุนทรียศาสตร์ทุกครั้ง					
12.	ท่านเปิดโอกาสให้นักศึกษาร่วมสร้างเกณฑ์ ประเมินผลวิชาสุนทรียศาสตร์					
13.	ท่านบันทึกพฤติกรรมกรร่วมอภิปรายและ กิจกรรมของนักศึกษา					
14.	ท่านวิจารณ์การรายงาน อภิปราย หรือการ ทดสอบของนักศึกษาทุกครั้ง					
15.	ท่านให้นักศึกษาร่วมประเมินผลของเพื่อน นักศึกษาด้วย					
16.	เมื่อท่านวัดผลและประเมินผลแล้วปรากฏว่า นักศึกษาพัฒนาความสามารถขึ้น					
17.	ท่านนำการวัดผลและประเมินผลมาปรับปรุง การเรียนการสอน					

18. ท่านมีปัญหากับการประเมินผลหรือไม่

มี

ไม่มี

ถ้ามีปัญหา (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

19. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประเมินผล

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์

คำชี้แจง ปัญหา หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นและทำให้การเรียนการสอนไม่บรรลุเป้าหมาย
โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างขวามือตามความเป็นจริง และเขียนคำตอบลงในช่องว่าง

ลำดับที่	ความคิดเห็น	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ความเข้าใจเรื่องสุนทรียศาสตร์ของผู้สอน ยังสับสน					
2.	ผู้สอนไม่เคยเรียนวิชานี้มาโดยตรง การถ่ายทอด จึงไม่ตรงตามวัตถุประสงค์					
3.	การจัดลำดับเนื้อหาวิชาในการสอนวกวนไม่เป็น ไปตามลำดับ					
4.	ห้องสมุดในสถานศึกษาขาดแคลนตำราและ เอกสารในการค้นคว้า					
5.	แหล่งค้นคว้าในห้องมีน้อย					
6.	ตำราเอกสารวิชาสุนทรียศาสตร์หาได้ยาก ในห้องตลาด					
7.	เนื้อหาวิชาสุนทรียศาสตร์เข้าใจยาก นักศึกษา จึงเกิดความเบื่อหน่าย					
8.	ผู้สอนหาความรู้เพิ่มเติมจากการสัมมนาแต่ละ ครั้งก็ยังไม่หาข้อสรุปที่แน่นอนไม่ได้					

ลำดับที่	ความคิดเห็น	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9.	หลังจากวัดผลและประเมินผลแล้ว นักศึกษาไม่ บรรลุผลตามเป้าหมาย					

10. ปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากปัญหา 9 ข้อนี้ (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นางวิสา อัครเวศน์
เกิด 2491 ที่จังหวัดจันทบุรี

ประวัติการศึกษา

- 2500 ป.4 โรงเรียนวัดอ่างหิน (เนเวาสึกขณูปการ) จังหวัดจันทบุรี
- 2506 ม.6 โรงเรียนศรียานุสรณ์ จังหวัดจันทบุรี
- 2511 ปม.ช. โรงเรียนเพาะช่าง พระนคร
- 2513 กศ.บ. สาขามัธยมศึกษา วิชาเอกศิลปศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร
พระนคร
- 2532 กศ.ม. วิชาเอกศิลปศึกษา มศว. ประสานมิตร พระนคร

ประวัติการทำงาน

- 2514 วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์
- 2515 - ปัจจุบัน วิทยาลัยรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี